

tmmob
şehir planlama
mimar ve mühendisleri
odası

**HABER
BÜLTENİ**

Sahibi : Kemal Sarp

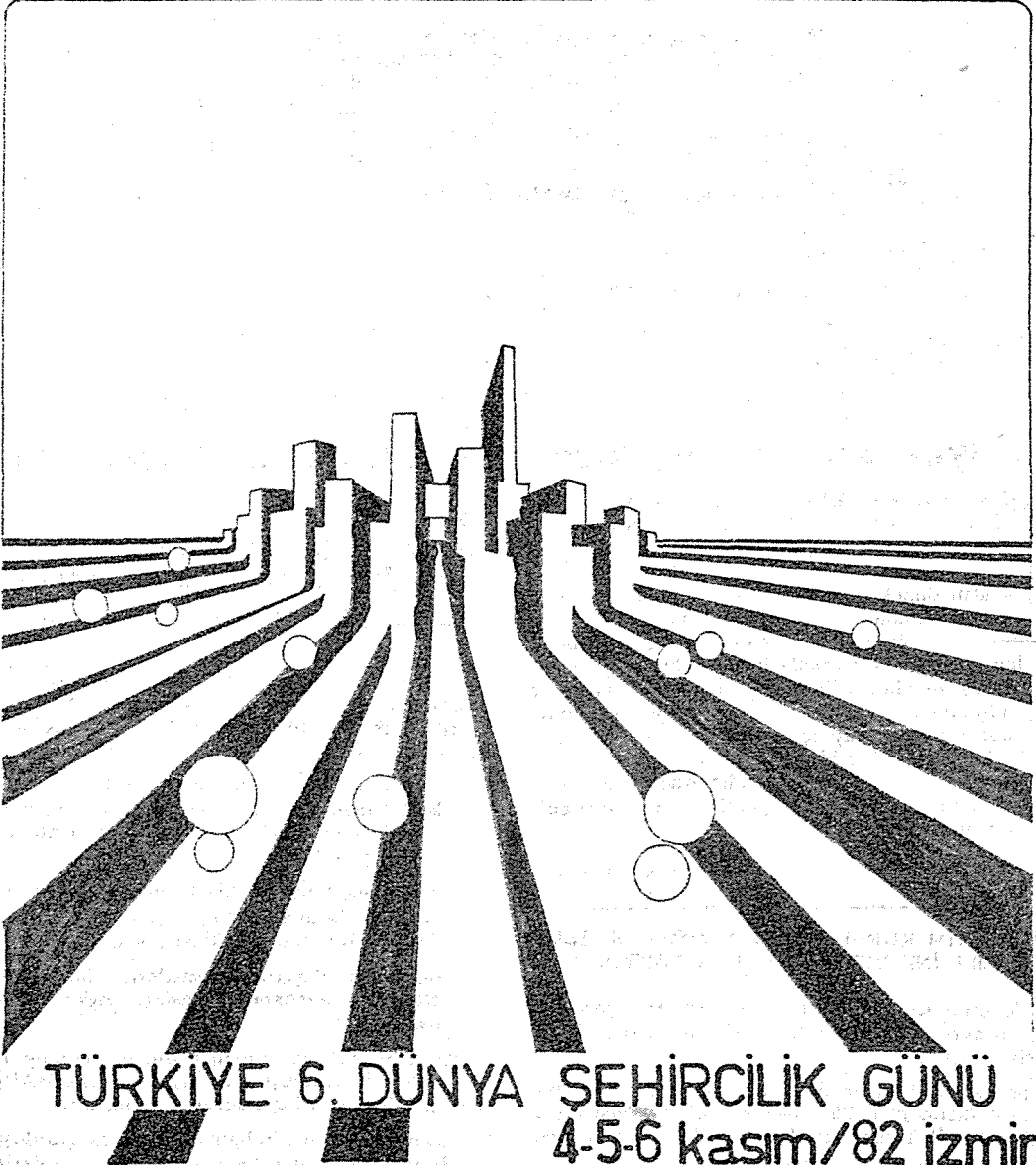
Adres: Konur Sok. 4/2

Sayı: 53

Sorumlu Yön: Yusuf Okçuoğlu

Yenişehir - Ankara

(Eylül - Aralık) 1982

TÜRKİYE 6. DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ
4-5-6 Kasım/82 izmir

İÇİNDEKİLER

- DUYURULAR _____ Sayfa 3
- YERLEŞME POLİTİKASI VE ŞEHİR
PLANCILARI K. Sarp (ŞPMMO Bşk.) _____ Sayfa 4
- 1. MİLLİ KÜLTÜR ŞURASI TOPLANDI _____ Sayfa 8
Y. Okçuoğlu
- AVRUPA EKONOMİK KOMİSYONU KONUT
İNŞAAT VE PLANLAMA KOMİTESİ KONUT
VE ULUSAL EKONOMİ İLİŞKİSİ SEMİNERİ
ÜZERİNE _____ Sayfa 12
S. Ergüden (Mesken Gn. Md. Yrd.)
- PLANLAMA ÇALIŞMALARI NORVEÇ _____ Sayfa 17
I. Sun, E. Şahin
- imar planı ihaleleri _____ Sayfa 20
- BASINDAN
K. Arıgümüş, A.R. Gülerman _____ Sayfa 21

duyurular

● ŞPMMO HABER BÜLTENİ'NİN ARTIK
DÜZENLİ BİR YAYIN ORGANI OLDUĞU
SÖYLENEMEZ !

Bundan önceki 52 sayılı bültenimizin başyazısında açıklıkla ortaya konan "üyelerimizin genel ilgisizliğine karşılık haber bülteni için beklentilerimiz" konusunda belirgin bir gelişme olmamış ve elinizdeki şu bülten yine sınırlı bir kadro ile üretilebilmiştir. Bu çabanın en önemli nedeni geçen 4 ay içerisinde şu ya da bu şekilde elde edilen birikimlerin değerlendirilmesi arzusunun kaynaklanmaktadır. Ancak bu, bundan sonra da böyle yürüyebilecek anlamına gelmemelidir.

YAYIN KURULU

● YÖNETİM KURULUNA ve SAMSUN İL TEMSİLCİLİĞİNE YENİ ATAMALAR YAPILDI

Yönetim Kurulu üyesi Rıfat Türkkan görevinden ayrılmış, yerine 1. yedek üye Barış İlhan atanmıştır.

Samsun İl Temsilcisi Selman Boyacıoğlu'nun İzmir Nazım Plan Bürosuna atanması nedeniyle boşalan İl Temsilciliği'ne temsilci yardımcısı Vildan Turgut getirilmiştir.

● ANAYASA, KAMU KURUMU
NİTELİĞİNDEKİ MESLEK KURULUŞLARI
VE YENİ YASAL DÜZENLEMELER:

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1961 Anayasa'sında "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları" hakkında MADDE 122 de şu hükümler getirilmiş idi:

"- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kanunla meydana getirilir ve organları kendileri tarafından ve kendi üyeleri arasından seçilir.

İdare, seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştırılmaz.

Meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olmaz"

1982 Anayasa'sında Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarına ilişkin olarak MADDE 135 ile getirilen hükümler şunlardır:

"- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların

müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileridir.

Kamu kurumu ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz.

Meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyet gösteremezler; siyasetle uğraşamazlar, siyasi partiler, sendikalar ve derneklerle ortak hareket edemezler.

Siyasi partiler, sendikalar ve sendika üst kuruluşları meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde aday gösteremezler ve belirli adayların leh ve aleyhlerinde faaliyette bulunamazlar ve propaganda yapamazlar.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kanunda gösterildiği şekilde Devletin idari ve mali denetimine tâbidir.

Amaçları dışında faaliyet gösteren ve siyasetle uğraşan meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirttiği mercii istemi üzerine, mahkeme kararı ile son verilir ve yerlerine yenileri seçtirilir.

Türk Devletinin varlık ve bağımsızlığının, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün, toplumun huzurunun korunması ve Devletin Anayasada belirtilen temel niteliklerini tehdit edici faaliyetlerin önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mahallin en büyük müftekamiri bu organları geçici olarak görevden uzaklaştırabilir.

Görevden uzaklaştırma kararı; üç gün içinde mahkemeye bildirilir. Mahkeme görevden uzaklaştırma kararının yerinde olup olmadığını en geç on gün içinde karar verir."

1.12.1982 Çarşamba günü 17885 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2719 sayılı yasanın 1.md.si "Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile faaliyetlerine izin verilen derneklerin her decedeki organlarının seçimleri Anayasa'nın 33. ve 135. md. lerinde belirtilen ilkeler doğrultusunda yeni kanuni düzenlemeler yapıncaya kadar ertelenmiştir. Halen görevde bulunan organların görev yetki ve sorumlulukları devam eder" denmektedir.

30.12.1982 tarihli gazetelerden MGK'nin kabul ettiği bir yasayla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını düzenleyen yasalarda değişiklik yapmak, ortak konularda yeni düzenlemeler getirmek amacıyla Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verildiği öğrenildi.

31.12.1982 gün ve 17915 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe konan ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren 2771 sayılı Kanun ile Şehir ve Bölge Planlıları da ek göstergelerden yararlanan teknik elemanlar kapsamına alındı.

Ayrıca 8/5862 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Şehir ve Bölge Planlılarının diğer teknik elemanlar ile eş düzeyde "Özel hizmet tazminatı" almaları da karara bağlandı.

Her iki hüküm de 1.1.1983 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Böylece Odamızın yaklaşık bir yıldır sürdürdüğü yoğun çabaların olumlu sonuçları alınmaya başlandı.

T. Emlak Kredi Bankası 100. Yıl Konut ve Bankacılık Enstitüsünce düzenlenen ŞEHİRLEŞME-PLANLAMA- TOPLU KONUT İLİŞKİLERİ" konulu panel 30.11.1982 tarihlerinde kuruluşun Ulus'taki konferans salonunda yapıldı.

ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama öğretim görevlilerinden Y.Mim.Murat Balamir "Toplu Konut Öncesi Konut Üretiminin Değerlendirilmesi", Y. Mim. Özcan Altaban da "Toplu Konut-Planlama İlişkileri (Ankara Örneği) başlıklı çalışmaları ile panel öncesi konuşmacı olarak katıldılar. Paneli Prof. Dr. Gönül Tankut yönetti. Panel üyeleri: Prof.Dr. İlhan Tekeli, Doç.Dr. Haluk Pamir ve Mesken Gn.Md.lüğünden Selman Ergüden idi.

T. Emlak Kredi Bankası 100. Yıl Konut ve Bankacılık Enstitüsü "Toplu Konut ve Uygulaması" hakkında 18-19-20 OCAK 1983 tarihlerinde yapılacak üzere bir seminer düzenlendi.

27.10.1981 günü yitirdiğimiz değerli meslektaşımız Tarık OKYAY'ın anısına Mimarlar Odası Odamız ve ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü üyelerince bir seminer ve buna bağlı olarak da bir yayının oluşturulması düşünüldü. Seminer tarihi olarak 19-20 MART 1983 günleri saptanmıştır. Seminer konusu: "Ulaşım, konut, kentleşme, planlama ve kırsal dönüşüm üstüne çalışmalar."

YERLEŞME POLİTİKASI VE ŞEHİR PLANCILARI

Kemal SARP

Şehir Planlama Mimar ve

Mühendisleri Odası Başkanı

(6. Türkiye / Dünya Şehircilik Günü Kuttamalarına İlişkin olarak düzenlenen katkolyumunda Odamız adına verilen tebliğ)

GİRİŞ

Bu bildiride yer alan görüşlerin çoğu, son 10-15 yıldır bu konularda yazılan ve söylenenlerin bir yinelenesidir. Demek ki, o zamandan bu zamana pek bir şey değişmemiş. Bilinenleri bir kez daha dinlemekten rahatsız olunmamalı, e-ses rahatsız olunması ve düşünülmesi gereken husus bu görüşlerin yinelenmesi zorunluluğunda kalınmasıdır. Ümit edelim ki bir on yıl sonra gene böyle bir toplantıda aynı şeyler söyleniyor olmasın.

İçinde yaşadığımız eve, mahallemize, kentlerimize, giderek ülkemize, meslekten bir kişi olarak değil, sadece günlük gazetelerin yazdıklarından bilgilenen bir vatandaş olarak baktığımızda dahi, bir yerleşme politikasının varlığından ciddi endişeler duymamak elde değil. Plansız, gelişigüzel, birbirinden kopuk uygulamalar, tek tek kişilerin kararlarına bağlı bir yerleşme düzeni gerçekten de ilk bakışta belirgin bir yerleşme politikasının olmadığı izlenimini uyandırmakta ise de sonuçları görünen, ama açıkça ortaya konmamış, yazılı olmayan bir politikanın varlığı söz konusudur. Bundan toplumun hangi kesimleri yararlanır, kalkınma planlarının mekansal boyutu neden yoktur, her kent ve kasabanın imar planları olmasına rağmen sanki plan yokmuş gibi kısa dönemli amaçlar için planlar neden bozulur, değiştirilir?

Bildirinin birinci bölümünde bu sorunlar yanıtlanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise mevcut toplumsal yapı içinde plancının konumu, bugünkü koşullarda yapabilecekleri, yapamayacakları ve neler yapması gerektiği gibi konular işlenmiştir.

TÜRKİYE'DE PLANLAMA KAVRAMININ ANLAMI

Ülkemizde 1950'ler sonrasında bilinen nedenlerle başlayan hızlı kentleşme süreci ile ortaya çıkan koşullara uyacak yeni yasalara ve kurumlara duyulan gereksinim sonucu, 1956 yılında 6785 sayılı İmar Yasası çıkarılmış, 1958'de İmar ve İskan Bakanlığı kurulmuş; böylece planlama kararlarının daha geniş açıdan ele alınması amaçlanmıştır. 1960'ların en önemli olaylarından biri ise DPT'nin kurulması ve 1 Ocak 1963'den

itibaren bir Ulusal Kalkınma Planı uygulamasına geçilmiş olmasıdır. Mevcut işleyişte planlama yapma görevi merkezi hükümetin bir işlevi olarak görülmekte, bu görevin bir bölümü DPT'na, bir bölümü İİB'na verilmektedir. Ekonomik ve fizik mekan organizasyonu sanki birbirinden bağımsızmış gibi, sorunun sosyo-ekonomik yönü ile fiziksel yönü ayrı ayrı ele alınmaktadır. Denilebilir ki, bizdeki planlama tanımı ikili çekişmeye sahiptir; biri, ekonomik ve sosyal içerikli mekan boyutsuz planlama, diğeri ekonomik ve sosyal içeriği olmayan fiziksel mekan planlaması. Bu ikisi o gün bugündür bir türlü bütünlendirilememiştir.

Hazırlanan kalkınma planları ekonomik niteliklidir. Bu tip planların en önemli özelliği sektörel esasa dayanması ve her sektördeki kararların yalnızca o sektördeki faydalılığın optimizasyonunu gözetmesidir. Planın ekonomik olma niteliğine bağlı olarak, ekonomik hedefler çoğu kez sosyal hedeflerden üstün tutulmaktadır. Planlarda her ne kadar "Geri Kalmış Bölgeler" ya da "Kalkınmada Öncelikli Yörelere" gibi kavramlardan söz edilmekte ise de yatırımlar, ekonomik ilkesinin üstünlüğü nedeniyle gelişmiş bölgelere kaymakta, böylece ister istemez planın, bölgeler arası dengesizliği gidermek amacı ile gelişmektedir.

Kalkınma planlarında mekan boyutunun olmayışı, yatırımların yer seçimini, o anda iktidarı ve ekonomik gücü eînde tutan toplum kesimlerinin tercihlerine açık bırakıyor. Bu da genellikle, ülke kaynaklarının optimum kullanılmasını olanaksız kılarak kaynak israfına yol açmanın yanı sıra; nüfusun dengeli dağılımını, yatırımın gereksindiği sosyal ve teknik altyapının önceden sağlanmasını da olanaksızlaştırıyor.

Gerçek anlamda planlı bir ekonomi, tutarlı yerleşme politikaları ile düzenli bir kentleşme sağlayacağı gibi, böyle bir kentleşmeyi uzun dönemde ülkenin kalkınmasına yardım edecek bir araç olarak kullanılabilir. Bizde ise bazen, istihdamı etkileyen, kentleşmeyi etkileyen yatırımların, herhangi bir planlama kararı olmaksızın veya planlama önemi alınmadan temelinin atıldığı, karar çıkarmak için sonradan ilgili

kuruluşlara baş vurulduğu bilinen olaylardandır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, bu konularla ilgili olarak bakınız neler deniyor :

"III. Plan döneminde de, kentleşme politikalarının yönlendirilmesinde yetersiz kalmış, kurumsal düzenlemelere gidilememiştir. Kent topraklarının kötüye kullanılan özel mülkiyete konu olması, kentleşme politikasının temel araçlarından biri olan imar planlarının hazırlanma ve uygulanmasındaki sorunların çözümünü ve toplum yararını ilkesini içeren tüm mekansal düzenleme girişimlerini yetersiz bırakmaktadır.

Üst düzeyde alınan yatırım kararlarının mekan boyutunun önceden kestirilemeyişi, tutarlılığının ve bütünlüğünün sağlanamayışi, imar planlarının tüm planlama çalışmalarından soyutlanarak ele alınmasına neden olmaktadır.

İmar planları, var olan yapılarıyla, kentlerin sorunlarına yanıt getirmekten, mekansal gelişmeyi düzenlemekten uzak, başka bir deyimle büyük ölçüde, oluşmuş düzensiz gelişmeyi yasallaştırmaktan başka bir işlev göremez durumdadır." (1)

Bu son derecede doğru saptamaları yapan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın sonraki sayfalarında da, plan dönemi içinde neler yapılabacağı yazılmış.

"... Kentleri yaşanabilir kılmak ve kent halkının aşgarı gereksinmelerini karşılayabilmek temel ilkedir.

Projelerin kuruluş yeri seçiminde, özellikle metropollerde, nazım planlara uyulacaktır.

Önemli sanayi ve altyapı projelerinin planlandığı ve yapıldığı alanlarda ortaya çıkacak yerleşme ve kentleşme sorunları bütüncül bir yaklaşım içinde ele alınacaktır... Kent çevresindeki kamu arazilerinin korunması ile imar nizamına tabi alanlardaki inşaatların denetimini sağlayacak örgütlenme güçlendirilecektir.

Yerleşme merkezlerinin düzenlenmesinde, sınılaşmanın mekana yayılmasında doğal ve tarihi çevre korunacaktır.

Ekonominin gelişmesi sırasında arazi kullanımı taleplerinin ve rekabetin en yüksek olduğu deniz ve göl kenarları, büyük kentlerin yakın çevresi, gelişme aksları gibi yerlerde kaynakların korunması ve etkin kullanılmasını sağlamak için kent üstü ölçeklerde arazi kullanma planları yapılacaktır... Bir yandan yasal kira denetimi yolları etkinleştirilirken, bir yandan da kentsel arsa üretimi ve konut yapımı hızla artırılarak kiralardan düşük düzeyde tutulması sağlanacaktır!

Peki, sağlanamazsa ne olacaktır? Hiç bir şey,

zira kalkınma planlarında, planın uygulanmasını sağlayıcı bir yöntem önerilmemektedir. "Böyle bir yöntemin yokluğu da plan hedeflerinin somutlaştırılmasını bir zorunluluk olmaktan çıkarılmaktadır... burada önemli olan husus, bu durumun teknik bir eksiklik değil, düzenin mantığına uygun bir uygulama olmasıdır." (3) Görülüyor ki elde bir planın olması da yetmiyor, eğer öyle olsa idi Dördüncü Plan'ın yapacağını söylediklerinin gerçekleşmiş olması gerekirdi. Sistem, planlama isteğinde samimi değildir. Bu noktada bir diğer önemli husus da, yapılamayacağı bilindiği halde, pek çok şeyin değiştirileceğinin söz konusu edilmesidir.

Sistem, düzensizlikleri, parasal olanakların sınırlılığı, yetişmiş eleman yetersizliği, koordinasyon noksanlığı, planların yapımının uzun süre alması gibi başka nedenlerle açıklamaya çalışıyor. Parasal olanakların yeterli olmadığını hepimiz biliyoruz, çok sayıda yetişmiş elemanlarımızın olduğunu bildiğimiz gibi. Uygulamaya dek yansıyan koordinasyonsuzluğa çare bulunması durumunda pek çok şeyin düzeleceği savı ise oldukça sık yineleniyor. Bir türlü sağlanamayan koordinasyon, beceriksizliğimizin ürünü değildir,

"... koordinasyonsuzluğun kaynağı, bizzat kendisi koordinasyona gelmeyen, kendisiyle ilgili sistemli kararların verilmesine, doğal ve beşeri kaynakların koordine araçlarla seferber edilmesine elvermeyen toplumsal/ekonomik yapı'da aranmalıdır... Mevcut ekonomik birimler koordine edilememekte; yani mevcut ekonomik (4) ilişkiler bilimsel planlamayı ve planlı uygulamayı olanaksız kılmaktadır."

Uygulanamayan planın sorumlusu planıcı değildir.

Daha önce de belirtildiği gibi ülkemizde fiziksel planlama yapma görevi İİB'na verilmiştir. İİB, nüfusun dağılımı ve yerleşme politikalarının saptanması konularında en önemli kuruluştur. Yerleşme politikalarının hem saptanmasında hem de uygulanmasında yatırımcı, araştırmacı, düzenleyici ve yol gösterici görevleri vardır. Ancak, bu yetkinin kullanılıp kullanılmadığını, görevlerin yerine getirilmesinde ne denli başarılı olduğunu bir zamanlar bu Bakanlık'ta Müsteşarlık görevini üstlenmiş bir Sayın Profesörümüzden dinleyelim:

"... Bakanlığın (İmar-İskan Bakanlığı) konut, altyapı, planlama, kentleşme politikaları da saptanmamıştı. Bu, bürokratlardan çok, siyasal karar verme sürecinde egemen olan, söz sahibi olan iktidarlara yöneltilmiş bir eleştiridir. İktidarlara bu tür bir politika saptamaktan kaçınmışlardır... İmar ve İskan'da belirgin politikalar saptanamamış dedim. Ama gerçekte bu konularda açık seçik ortaya dökülmemiş, belgelere bağlanmamış, fakat çalışmalar-

dan sorumlu olan siyasal iktidarların yapısından ileri gelen gizli bir politika geçerli olagelmıştır. Sonuçları görünen, fakat kağıt üzerine dökülmemiş bir politika söz konusudur. Bu da, işbaşında olan hükümetlerin dayandığı güçlerden geliyor!"(5)

Böyle bir planlama biçiminin seçildiği bir sistemde, doğaldır ki, üst düzeydeki sosyal ve ekonomik kararlar dizisi ile tutarlı, onlarla bütünleşmiş bir yerleşme politikasının varlığı söz konusu değildir. Bu durumda, plansızlık, bundan çıkar sağlayan grupların yararına olduğu gibi, plan yapmanın işlevi de gene bu grupların çıkarlarını korumak oluyor.

Genel yerleşme politikalarını saptamanın yanı sıra İİB, bölgesel düzeyden kasabaların imar planlarına kadar, farklı ölçeklerde plan yapma veya yapıtma görevi ile yükümlü. Bölgesel ölçekte, 1970'li yılların başında hazırlanmış birkaç araştırma kitabı dışında kayda değer bir çalışma yapılamamıştır. Bu kitaplar, Bakanlığın ne denli bilimsel ve kapsamlı çalıştığının bir göstergesi olarak her yeni atanan Sayın Bakan'a sunulmaktadır.

Bu vesile ile planlamadaki araştırma yöntemi üzerinde de birkaç söz söylemek yerinde olacak. Bilindiği gibi planlama, çok sayıda etmenin bir-biriyle olan çok karmaşık ve geniş ilişkileri ile tanımlanır. Teknolojik ve endüstriyel araştırmaların, çoğu kez yanlış yollara da sürükleyen ilkel temeli, dünyanın tanımlanabilen, ayrılabilen ve bağımsız olarak değişebilen bir ayrıntılar toplamından ibaret olduğudur. Bu temel planlama araştırmasına hemen hemen hiç uymaz. Üzerinde çalışmak için etmenleri ayırma girişimi plancıya seçim yapmakta yardımcı olmaktan çok araştırmacıya mesleğinde ilerleme şansı verir. Bu ise araştırma değil, araştırmacılıktır. Tüm araştırmalarda kesin olarak ölçülebilenler üzerinde uğraşmak gibi mevcut ama yanlış eğilim, neyin önemli olduğunu çoğu kez unutturmaktadır. Rakamları, görüşlerden daha doğru kabul eden genel eğilim çok mekanik ve insansız olmayan çevrelere yol açtı. Planlama araştırmasının yegane değil, ama ana amacı, kesin ayrıntı bilgileri saptamak değil, karmaşık süreçlerin daha iyi kavranmasını sağlamaktır.

Bugünlerde çok güncel bir konu var, Güneydoğu Anadolu Projesi-GAP, Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında kalan 74.000 KM.2'lik yani, ülke topraklarının yaklaşık 1/10'unu kapsayan bir alana yayılmaktadır. Bölgede yer alan Urfa, Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Siirt illerinin tamamı, Gaziantep ilinin ise bir bölümü proje sınırları içinde kalmaktadır. Projeden etkilenecek bölgenin 1980 yılı toplam nüfusu da ülke nüfusunun %3'üdür. Proje öncelikle bölgedeki su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine yönelik

sulama ve enerji tesislerini kapsamakta, bunun sonucu olarak da her çeşit altyapı, tarımsal yapı, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık ve diğer sektörlerin gelişmesi beklenmektedir. 2000 yılında tamamlanması planlanan proje sayesinde bugün sulanan toprak miktarından fazla alanın sulanması, bugünküne eşit bir enerji üretimi sağlanacaktır. Bölgede yaratılacak potansiyelin buradaki tüm yerleşmeler üzerinde çok büyük etkisi olacağı açıktır. Ne tür ve miktarda ürün yetiştirilecektir, bunların hangileri sanayiye girdi olacaktır, pazar alanlarının ve fabrikaların yer alacağı yerleşme merkezleri neleri olacaktır. Yatırımlar ne kadar istihdam yaratacak, bölge nüfusu yerinde mi kalacak, yoksa bölge dışardan nüfus mu çekecektir. Bütün bunların incelenip, araştırılıp bir "Güneydoğu Anadolu Fiziksel Bölge Planı" yapılması gereklidir. Ancak, bugünkü anlayışın devam etmesi halinde proje bitince neler olacağını kestirebiliriz. Şu olacak, bölgedeki her yerleşme merkezinde kuvvetle muhtemeldir ki imar planlarının yenilenmesi sorunu çıkacaktır. Ve her yerleşme kendi başına bir parça olarak ele alınacak, imar planı analitik etüdüler kitabında birkaç cümle ile GAP'nden bahsedilecek, fabrikalar ve diğer tesisler ise kim kaparsa onun elinde kalacaktır. Kentler büyüklüklerine göre farklı ekonomilere sahip olduklarından mekansal düzenlemeleri de farklılıklar gösterir, ancak metropoliten alanlardaki planlama çalışmalarını, daha küçük ölçekteki kentsel yerleşmeler için kullanılan planlama yaklaşımlarının bir uzantısı olmaktan ileri gidememiştir.

İİB bugün gündelik, rutin işlerin, ayrıntıların içinde boğulmuştur. Yapılan işler arasında imar planı değişiklikleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bir arsa sahibi ile yap-satıcının yeşil alanların üzerinde yaptıkları kaçak binalar için plancı olarak, yıkılmalıdır dersiniz; milli servet kaybindan, ülke kaynaklarının kısıtlılığından dem vurulur. Ülke kaynakları sadece maddi değildir, hep unutulmuş çok önemli bir kaynak daha var, insanlarımız, sağlıklı çevre koşulları yüzünden heba olanlar. Geçenlerde bir gazetenin yazdığına göre, "bulvar ve ana caddeler üzerindeki simitçiler, yaya trafiğini engelledikleri için kaldırılacakmış." Simitçiler bulvarlardan kaldırılabilir, hatta istenirse simitçiler tümüyle ortadan kalkar. Ama günde binlerce kişinin geçtiği yolun ortasında yükselen bina da kalksın.

İmar aflarının felsefesi de milli servet kaybının önlenmesi temeline dayalıdır. Planın yoğunluk kararlarına, kat yüksekliklerine aykırı gelişmelerin yarattığı sosyal ve teknik altyapı sorunlarına devletin yaptığı harcamalar herhalde milli servet kaybı olarak görülmemektedir ki, onlar söz konusu edilmez. İmar afları yasalara uyanları cezalandırırken, uymayanları ödüllendirmektedir.

Daha sağlıklı bir yerleşme düzenine kavuşmak için olsa gerek (!) zaman zaman "ancak" lı yönetmelikler yayınlanır. Yönetmeliğin, baştaki genel hükmüne bakıp hemen ümitlenmemeli. Çünkü ancak diye başlayan o ikinci bölümün içine, baştaki genel hükme göre neyin yer almaması gerekiyorsa hemen hemen hepsi girmiştir. Yönetmelik, söz gelimi, kıyıların kullanımına ilişkin ise "ancak" diye başlayan 2. bölümün sonunda, sizin de kıyılardan ancak kıyı manzaralı bir takvim yaprağını odanızın duvarına asarak yararlanabileceğiniz anlaşılacaktır.

Denilebilir ki, durum bu kadar ümitsiz mi, olumlu hiçbir gelişme yok mu? Belirli bir gelişme elbette var. Koşullar sürekli değişiyor, geriye çekilmeye dahi uğraşılsa gene bir miktar ilerleme doğal olarak olacaktır. Ancak, plancı olarak bizim istediğimiz bu kadarlık bir gelişme mi? Plancı bununla yetinecek mi, yoksa isteklerinin gerçekleşmesi için çaba mı sarfedecek? İşte, plancının görevi burada başlıyor.

2. TOPLUMSAL YAPI İÇİNDE PLANCININ KONUMU

Planlama biçimi sistemden bağımsız olmadığına göre, plancı da karar ve eylemlerinde mevcut düzenle sınırlıdır. Bu durumda, plancının takılabileceği üç tür tutum söz konusu olabilir.

- Plancı, mevcut sistemle bütünleşebilir. Memuriyet mekanizması içinde üstten gelen emirleri itirazsız yerine getirir. Böyle bir tavrını iki nedeni olabilir, ya işinden veya rahatından olmak istememektedir, ya da sistemden koşullarını bilinçli olarak benimseyerek bir üst sosyal gruba geçmenin beklentisi içindedir.
- Plancı, kendisini salt teknisyen olarak görebilir. Önemli olan, bir takım sorunlara, tekniğine uygun biçimde çözüm yolları aramaktır. Üst düzeyde kararları verme görevinin politikacının işi olduğunu kabul eder.
- Plancı, sorunların kaynağını araştırmak, sorunlara müdahale etmek, beğenmediği yapıyı değiştirmek isteyebilir.

Birinci tutumu taşıyan plancı, esasında plancı değildir, olsa olsa çıkarıcı olabilir. Bu kadar yanlışın görüldüğü bir yapıyı kabullenmek, ne planlama kavramı ne de meslek onuru ile bağdaşmaz. Böyle bir tavır içinde olan plancı çoğu kez disiplinli ve ülke gerçeklerini bilen bir eleman olarak tanımlanabilir. Oysa, her zaman, her koşulda, doğru ve toplumsal olarak yararlı eylemi seçen, ortaya çıkan güçlüklerle rağmen onu başarmanın yolunu bulan bir insana disiplinli denilebilir. Ülke gerçeklerini bilmeye gelince; gerçek mutlak değil, izafidir. Sizin gerçekğiniz benim gerçekğimden farklıdır. Toplumdaki sosyal gruplar için de öyle, her birinin ger-

çeği farklı. Arsa spekülâtörünün gerçeği, yapsatıcının gerçeği ilk plancının gerçeği farklı olmalı, tıpkı ülke gerçeklerinin de planı bozmaktan çıkarı olanların gerçeklerinden farklı olması gibi.

Kendisini salt teknisyen gören plancı tipi, belki de en çok rastlanana. Planlama ile politikanın ayrı şeyler olduğu fikri yanlıştır. Çünkü planlama salt bir teknik sorun değildir, bir okadar da politiktir. Plancı, verdiği her plan kararı, önerdiği her yerleşme deseni ile sürekli politika yapmaktadır. Plancının önerdikleri, kaçınılmaz olarak kendi değer yargılarını, kendi özlemlerini ve kendi dünya görüşünü yansıtır. O halde, toplumsal olaylardaki ilişkileri sistemli olarak konu dışı bırakan, her türlü değişmeyi reddeden, ayrılmaz olanı ayırarak açıklayan bir yöntemle çağdaş sorunları tanımlama ve çözümleme olanğından söz edemeyiz. Ben teknokratım, yasa koyucu değilim diyenler, bilgi ve becerilerini o yasaların oluşmasında etkin bir biçimde ortaya koymuyor ve bunun yollarını aramıyorlarsa, eleştirmeye de hakları da yoktur.

Gerçek anlamda plancı, toplum içinde çıkarları birbirleri ile çelişen grupların olduğunu, yerleşme kararlarının tarihsel bir süreç içinde bu çatışmalar sonucu oluştuğunu kavrayan, sorunların kökenindeki sosyo-ekonomik nedenleri araştıran bilgi ve becerilerini planlamanın ilerici bir rol alması için kullanan kişidir. Bunun hangi ölçülerde gerçekleşebileceği toplumdaki sosyal grupların güçlerine bağlıdır. Eğer bazı gruplar, isteklerini planlama dili ile formüle edecek bilgiye ve olanağa henüz sahip değillerse, sosyal sistem içinde bilginin artırılması ve somut çözüm önerilerinin ortaya konması ile bu denge, plancının daha rahat hareket edebileceği bir yönde değiştirilebilir. Plancının en önemli görevlerinden biri de bu değişimin sağlanması için çaba harcamak olmalıdır.

NOTLAR

1. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983, Ankara, DPT, Nisan 1979, s. 77
2. Ibid., s. 293.
3. Necat Erder, "Türkiye Planlama Tecrübesi İçinde Bölge Sorununun ve Bölge Planlamasının Yeri", 1. Milli Plan Semineri, Ankara, TMMOB Mimarlar Odası, 1968, s.5.
4. TMMOB Mimarlar Odası Bildirisi, Mimarlık No. 73/10 (Ekim 1973), s. 6
5. Cevat Geray, "İmar ve İskan Bakanlığı ve M. C. Hükümeti", Mimarlık, No.75/6 (Haziran 1975), s.9-10.

MİMARLIK VE TARİHİ ÇEVRE KOMİSYONU

Odamız, "Mimarlık ve Tarihi Çevre" konulu komisyon çalışmalarına katılmış ve komisyonun sekreteryasından biri olarak çalışmıştır. Mimarlık ve Tarihi Çevre Komisyonuna 34 kişi çağrılmış ve 30 kişinin aktif katılımı sağlanılmıştır. Komisyona katılanlar arasında, bu konuda deneyim ve bilgi sahibi Orhan ALSAÇ, Mehmet ÇUBUK, Nezih ELDEM, Doğan KUBAN, Aptullah KURAN, Ümit SERDAROĞLU, Gönü TANKUT, Hande SUHER, Fehmi YAVUZ, ve Cengiz BEKTAŞ da bulunmaktaydı.

Mimarlık ve tarihi Çevre Komisyonuna iki kurum görüşü ve 12 kişisel bildiri sunuldu.

KURUM GÖRÜŞLERİ

Kurum görüşlerinden biri, Mimar Sinan Üniversitesi tarafından hazırlanmıştı. Görüşte belirtildiğine göre, "Kültür, bir toplumun tarihlik süreci içinde oluşan manevi varlığını ifade eder... ve somut olarak sanat eserlerine yansır." Türk Kültürünün bin yılda oluştuğunu belirten bildiri, bu kültür varlıklarının korunması için tarihsel sınırlar çekilmemesini, bu varlıkların tasnif edilmesi ve tanıtılmasını, eğitimin sağlanmasını ve tüm bu kültürel işlevleri Devletin üstlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kurum görüşlerinden diğeri Gazi Üniversitesi tarafından hazırlanmıştı. E.İSPİR tarafından sunulan bildiri de, tarihi çevre kavramı ve önemi tartışılmış, korunacak tarihi çevrenin seçiminin yapılmış olduğu, ancak bu tarihi çevrenin korunması için yapılacak teknik müdahalelerin şekli ve ölçüsünün henüz belirlenmediği belirtilmiştir. Bildiriye göre tarihi çevrenin korunması için bu çevrenin birimlerinden gerekenlerin onarılması, örnek yapı niteliği kazandırılması ve fonksiyonunu yerine getirir bir fiziki şekle sokulması gerekir.

Tarihi çevrenin mülkiyeti ve korunmalarının mali ve idari tedbirlerinin sağlanması için hukuki düzenlemeler gereklidir. Yasal düzenlemelerden önce ise tarihsel çevrenin fonksiyonlarını sürdürmesi gereklidir. Fonksiyon belirleme işlemi, tarihi çevre ile ilgili ilk işlemlerden biri olmalıdır. Bu fonksiyona göre yasal ve fiziki düzenlemeler yapılmalıdır. Sonuç olarak "Tarihi çevrenin bir taraftan fiziki ve kültür açılarından değerlendirilmesi yapılırken; diğer taraftan da bunların işlevsel duruma getirilmelerinin metod ve şekillerini aramak zorundayız. Çünkü, tabiat ve şehirleşme gibi acımasızca kendini hissettiren olumsuz çevre şartları, tarihi çevreyi büyük tehdit altında tutmaktadır." denmektedir.

KİŞİSEL BİLDİRİLER

Kişisel bildiriler alfabetik bir düzen içinde ve-

1. MİLLİ KÜLTÜR ŞURASI TOPLANDI

Yıldız OKÇUOĞLU
Y.Şehir Plancısı

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen, "1.Milli Kültür Şurası" olarak adlandırılan ve Kültür konusunda Türkiye'nin bugünkü sorunlarının saptanmasını ve bu sorunları çözmeye kullanılacak plan ve politikaların önerilmesini amaçlayan 5 günlük toplantı, Ankara'da 23-27 Ekim 1982 tarihleri arasında yapıldı.

Şuraya, Üniversitelerden ve çeşitli kurumlardan 400'ü aşkın çağrılı kişi; yüze yakın bildiri ve görüş vererek katıldı. Odamız; Şuraya çağrılı olarak katılan bu kurumlardan biriydi.

Türkiye'nin Kültür konusundaki durumunun ve ve Kültür politikasının saptanmasını amaçlayan Şura; 15 ayrı başlık altındaki komisyonlardan oluşturuldu. Komisyonlar; Genel Kültür ve temel değerler, Türk dili ve edebiyatı, Tarih, Müzik, Mimarlık ve tarihi çevre, Sahne sanatları, Plastik sanatlar, Türk Süsleme Sanatları, Türk Halk Kültürü, Kütüphane-dökümantasyon, Arşiv, Müze, Sinema Yayın Kültür hizmetlerinin Organizasyonu, Dış kültürel ilişkiler ile Türk Kültürünün iç ve dış tanıtılması ve yayılması konularından oluşturulmuştu.

Her bir komisyona 30'a yakın ve çeşitli görüşleri temsil eden kişi ve kurum temsilcisi katıldı. Çalışma yöntem ve biçimi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bir önerge ile belirlenen Komisyonlar; ilk iki gün kendi aralarında ve konularında hazırlanan bildiri ve görüşler çerçevesinde tartışarak çalıştılar ve son üç gün de, bu çalışmalar sonucu hazırlanan komisyon raporları genel kurullarda Şura'ya ve dinleyicilere sunuldu ve tartışıldı.

rilmeye çalışılacaktır. Buna göre, Prof.Feridun AKOZAN, Kültürün genel tanımını yapmakta, kültür varlıklarını belirlemekte ve bin yıllık bir Milli kültürümüzün olduğunu belirtmektedir. Bildiri sahibine göre, Milli Kültür varlıklarının içinde özelliği ve önemi olan tarihi anıtların korunmasında başlıca sorumluluk ve görev Kültür Bakanlığı'nındır. Bunun yanında "Milli Kültür şuurunun kuvvetli tutulması gereklidir."

"Tarihi Çevre Korunmasında İmar Planlarının Önemi" konusunda bildiri veren Prof. Orhan ALSAÇ "İmar Planlarının yapılaş şekli ve geçişini inceleyerek, imar ile ilgili yasalar uyarınca; 9.50 m.den az olmayacak sokak genişletilmeleri, çıkmaz sokakların açılması, ilk zamanlarda imar planlarının halihazır haritalar üzerinde hazırlanmaması, (1942'den önce hazırlanan Tekirdağ ve Tokat imar planları gibi) eski eserlerin çepçevre etrafında 10 metrelik boşluk bırakılması gibi yöntemlerle tarihsel çevrenin bilinçsizce tahrip edildiğini belirterek bildirisine başlamaktadır. Uzun yıllar planlılarda ve planları onaylayan kurumlarda tarihi çevreyi koruma endişesi olmadığından, çeşitli imar planı yöntemleri ile tarihsel kent dokusu büyük oranda yok edildiği, tüm belediyelerin tip yapı yönetmeliği uygulamaları sonucu imar planı hükümleri birbirinin aynı olduğu belirtilmektedir.

1951 yılında oluşturulan, Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu uzun yıllar tarihi çevrenin korunmasını sağlayacak kararlar alıyorsa da bunların bazılarının yetkisizlik gereği bozulduğunu belirten O. ALSAÇ, 1710 sayılı Eski Eserler Yasası ile tarihi çevre korunmasına geniş kapsamlı bir yasal anlayış getirildiğini söylemiştir.

Bildiriye göre tarihi çevrenin yok olmasına neden olan en büyük etken imar planları ile getirilen yeni yapılanma koşulları ve haklarıdır." Kat mülkiyeti kanunu da bu olumsuz gelişmenin mali kaynağını sağlamıştır."

Bu tür gelişmeler yalnızca tarihsel çevrenin yok olmasını değil, planlı bir şekilde kurulan yeni kent parçaları ve yapıların da yaşamlarını kısaltmıştır. Sonuçta yurdumuzdaki bu büyük yapı- kaybını gidermek,... milli serveti ve yapı stokunu israf etmemek için... tüm yapıların ve oluşan kent parçalarının... en az 50 sene geçmeden yıkılamayacağını, planların ve yönetmeliklerin bunların yok olmasına neden olabilecek hükümlerinin değiştirilemeyeceğinin bir yasa hükmü ile sağlanması" Şura'ya önerilmiştir.

Cengiz BEKTAŞ; Mimarlığın çevre ve insan arasındaki ilişkisinin en somut yansıtıcısı olduğunu belirterek "son yıllarda Anadolu kentlerinde gerçekleştirilen, çıkarıcıların, yap-satçı-

ların, apartman denilen beton kovuklarının, halk kültürüne, yerel kültüre yabancılaşmanın yalansız tanıklarıdır." demektedir. "Tarihsel toplumsal kültür kazıtımız olan kent dokularımız ve yapılarımız, yalnızca çıkarını düşünen insanların" insaflarına bırakılmaktadır. Kendi kültürünüzü tanımayan, dengesiz, yetersiz, çağdaş bir kültür yorumuna oturtulmamış bir eğitimle yetişen sözümona kent plançıları, mimarlar bu yıkıma araç olmaktadır."

Nezih ELDEM, "Tarihi Çevre ve Yanılgılarımız" başlıklı bildirisinde, Tarihsel Çevrenin böyle bir Şura'da bir ana başlık altında tartışılmasının sevindirici olduğunu belirterek, ülkemizde, tarihsel çevrenin korunması konusunda önemli gelişmeler olduğu ancak bütün bu çabalardan korunmaya yetmediğini söylemektedir. Bugün eski eserin harap olma ve yok olma hızı, her zamankinden yüksektir." Prof. Nezih ELDEM, koruma konusundaki yanılgılarımızı şöyle sıralamaktadır. "Birkere tarih bilincimiz yoktur. Çevreyi tasarlayanlara, üretenele ve kullanıcıya (tarihi olanın, çağdaş olanın karşısı olmadığı) öğretilmemiştir."

Bu genel tarih bilinci yokluğu dışında, tarihsel çevrede yapılan plan uygulamaları ile yeniden tarihi bina ve binalar üretmeye giden çok yanlış bir yol başlayabilir." Eski eser olarak tescil edilip onarılmasına izin verilen yapılar büyük oranda tarihsel kimliklerini yitirmektedir. Korunmaları gerekli yapıların, neyin ve hangi özelliklerinin korumaya değer olduğu, karar aşamasındaki kişiler tarafından bile açığa çıkarılmamıştır. Tarihsel çevreye verilecek fonksiyonların gerçekleşmesi tartışıldığında yalnızca binaların fiziksel yapısının onarımının kuruşturulması söz konusu olup sosyal maliyet" bilincinden oldukça uzak bulunmaktayız.

Prof. Doğan Kuban bildirisinde, "Ulusal, kültür geleneğimizde tarihi çevre bilinci var mı?" diye sormaktadır. KUBAN'a göre, Osmanlı kültür geleneğinde "çevrenin nesnel betimlemesi" fazlaca gelişmemiştir. Kent planı geleneği de yoktur" Genelde, korunacak şey, dini yapılar dışında çok azdır. Saraylar bile çok sınırlıdır. İlaveten toprak ve mülk sahibi aristokrasinin bulunmaması da batıdakine benzer şato ve köşkerlerin gelişimini engellemiştir.

Ashında Türk-İslam kültüründe konut kavramı batıdaki statüde değildir. Osmanlı kenti tarihsel ve küçük bir kenttir. Ev içe dönüktür ve dış dünya ile birleşmek üzere tasarlanmıştır. Bunun sonucu toplum kente evinin devamı gibi bakmamıştır. Belirtilen geleneksel değerler dışında, daha çağdaş değerler de tarihsel çevrenin korunmasında etkindir. Örneğin, hızlı yapılaşma; kentsel nüfusun burjuva niteliğinin değil kırsal niteliğinin ağırlıklı olması, spekülasyon-

yon, konfor ve çağdaş dünya simgesi varlığı. Ayrıca, az gelişmiş toplum yapısı nedeniyle kendini bu çizgiye getiren geçmişi yadsımak da önemli bir olgudur. Halkımızda geçmişini yadsımak ve batılı olmaya özen, izlenmektedir.

Kentleşme ve çağdaşlaşmanın batı dünyasında yaptığı tahribe karşın, eğitim ve bilgi düzeyinin yüksek oluşu nedeniyle, tarihi ve estetik değerlere duyarlı bir kamuoyu oluşmuştur. Yani ulusal bilinç gelişmiştir.

Bizde ise yukarıda belirtilen nedenlerle gelişmemektedir. Koruyamamanın en büyük nedeni budur.

Hande SUHER, kentleşme ve bu süreç içinde kent merkezinin bir değerlendirmesini yaparak, kentleşme ve sanayileşme sürecinde eski kent merkezinin geleceğinin ne olduğunu sormaktadır.

Bu çerçevede tek amaçlı planlara değil çok amaçlı planlara ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Korumanın bütün ağırlığıyla sürdüğü kentte, sorunların ölçeği ülkesel ve bölgeseldir, çözüm aracı ise genel ölçekte kalmıştır. Yerel yönetimler bu konuda yalnız bırakılmıştır.

Prof. Fehmi YAVUZ, "Hızlı Kentleşmenin Kültürel Açısından Değerlendirilmesi" adlı bildirisinde Batıda, 19. yy. da doruk noktasına ulaşan kentleşme ve nüfus artışının temelde sömürgeleşmeye dayalı olarak daha az sorunla atlatıldığını ancak bizim gibi üçüncü dünya ülkelerinde durumun ancak 20. yy. da ikinci dünya savaşı sonrası başladığı ve halen sürdüğünü belirtilerek sorunların henüz yeni olduğunu vurgulamaktadır. Kentlere akın, bizde ve 1. dünya ülkelerinde sosyal, ekonomik ve entellektüel erozyonu yaratarak bölgesel dengesizlik yaratılmaktadır. Ankara'nın başkent olması bu soruna büyük ölçüde sınır getirmiştir. Bölgeler arası dengenin sağlanması için doğu Anadolu'da yeni çekim merkezler yaratılmalıdır. Eğitim, sağlık, kültür görevleri, işgücü ve sermayenin eşit dağılımı sağlanmalıdır.

Kentleşme ve birlikte gelen erozyonun "kültürel açıdan yaptığı yıkıcı etkiler sonucu sorunlar büyük merkezlerde çözüm sınırından uzaklaşmakta, küçük yerler ise çoraklaşmaktadır."

TARTIŞMALAR

Kabaca özetlenmeye çalışılan bazı bildirilerin dışında katılımcıların yaptıkları eleştirilerde de bazı noktalara değinildi.

Prof. Gönül Tankut, bildirilerin genel bir değerlendirmesini yaparak, koruma olayında çok söz söylendiğini artık eyleme geçilmesi gere-

ğini vurguladı. Prof. Bedri GÜRSOY, Türkiye'de yalnız kent çevresinin değil tüm coğrafyanın korunması gerektiğini vurgulayarak doğal peyzajın da korunma kapsamına alınması gerektiğini vurguladı. Prof. Mehmet ÇUBUK, Tarihi çevrenin, yalnızca fizik çevre ile sınırlanamayacağını, bir kültür birikimi olarak değerlendirilen tarihi çevrenin dün, bugün ve yarın için ne zaman zaman kesitleri içinde incelenmesi gerektiğini vurguladı. Ko ruma planlarının imar planı adı altında yapıldığını ancak bu tür planların daha farklı yollarla üretilmesi gerektiğini söyledi: Ancak nazım plan-koruma planı bütünlüğünün korunması gerektiğini vurguladı. Prof. Semra ÖGEL; tarihi çevrenin korunması konusunda kanunlar olduğu halde uygulanmadığını belirterek, yaşama kültürümüzü temsil eden evlere ayrı bir önem verip birşeyler yapmalıyız dedi. Bu amaçla belediyelerin fon yaratabileceğini belirtti. Erol ETİ, öğrencilere meslek bilgisi dışında eğitim verilmediğini, öğrencinin giyinmeyi, yemek yemeyi konuşmayı bilmediğini belirtti.

Aysel YAVUZ koruma konusunda yanlış kavramların geliştiğini; eski ile yenin karşı olduğu, koruma için kamulaştırmanın gerekli olduğu, korumanın turizm için olduğu gibi kavramlara açıklık getirilmesini istedi. Ergun TANNERİ, koruma kararlarının ana nazım planlar içinde ele alınmasını, Anıtlar Yüksek Kurulunun yetki ve örgütünün geliştirilmesini, her kademe eğitimde koruma bilinci verilmesini, kamunun eski eser sahiplerine yardım yapmasının gerektiğini belirtti. Merin SÜZEN, şimdiye kadar oluşturulan deneyimlerin envanterinin yapılarak sonuçlar alınmasını, kamu kuruluşlarının, eğitim kurumlarının olayla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasını gerektiğini belirtti.

SONUÇ

Tüm bu tartışmalar sonucunda tarihi çevrenin korunması konusunda yapılan önerileri şu ana başlıklar altında toplayabiliriz.

- 1- Kültür ve bilinç düzeyi (kavramlar)
 - Kültürümüzü batı gözüyle değil kendi koşullarımız çerçevesinde yargılayıp değerlendirmeliyiz.
 - Tarih bilinci geliştirilmeli, eski ve yeni birininin karşıtı değil devamı olmalıdır.
 - Korunacak yapı yalnızca eski olan değildir, yeni ve çağdaş yapıların da korunarak yapı stokundan faydalanma düzeyi artırılmalıdır.
 - Geleneksel olanla geleneklerimiz arasındaki fark belirtilmelidir.
 - Sürekli değişen, eski değerlerini yitiren çevre, sağlıklı değildir, güven duygusu vermez.

- Değer bilmezlik, tarihi değerlerin yok olmasının nedenlerinden biridir.
 - Sahte tarihi dekorlardan kaçınılmalıdır.
 - Mülkiyet hakkı sahip olduğu herşeyi yok edemez, bu hak değil, suç olur.
- 2- Yasal Çerçeve
- Tarihi çevrenin korunması konusunda yeteri kadar ve iyi yasal düzenlemeler vardır. Asılolan bunlara işlerlik kazandırılabilmesidir. Yeni yasalar önerilmemelidir.
 - Yeni önerilen Eski Eserler Yasasında "ev" koruma kapsamından çıkarılmıştır, bu yanlışlık düzeltilmelidir.
 - Kültür varlığını tahrip edenler cezalandırılmalıdır.
- 3- Örgütlenme ve parasal kaynaklar
- Devlet koruma konusunda yaptırımcı olmalıdır.
 - Koruma konusunda ülkesel, bölgesel ve yöresel olarak örgüt geliştirilmelidir.
 - Yerel yönetim ve merkezi yönetim politik ikilemeden kurtarılmalı, çeşitli hizmetler açısından bütünleştirilmeli ve toplumsallaşmalıdır.
 - Belediyelerin çeşitli gelirlerinden küçük bir yüzde ile önemli fonlar oluşturulup, koruma konusunda kullanılabilir.
 - Anıtlar Yüksek Kurulu yan örgütlenmeler kurmalı ve yetkilendirmelidir.
 - Eski evlerin onarımlarında, mülk sahibine devlet tarafından yardım edilmelidir.
 - Doğal çevrenin korunması konusunda Kültür Bakanlığı örgütlenmelidir.
 - Yerel yönetim koruma konusunda yetkili olmalı, ancak denetim merkeziyönetimce yapılmalıdır.
 - Tarihi çevrenin korunması, daha çok konut üreten ve planlayan kurumlara verilmeli, İmar ve İskan Bakanlığı bu konuda görev almamalıdır.
 - Vilayet ve Belediye örgütleri içinde ayrı birer koruma örgütü kurulmalıdır.
- 4- Planlama
- Tarihi çevrenin korunması kentleşmenin kaderine bağlıdır. Mevcut kent planlama yöntemi ile hiç bir şey korunamaz. İmar Planları konusunda yeni yöntemler geliştirilmelidir.
 - Koruma planları üretilmiştir, üretilmektedir. Bunların uygulanması gerekmektedir.
- Koruma kararları kapsamlı olmalı, ne yapacağımızı açıkça belirtmelidir.
 - Koruma ile ilgili planlar politik dönemle sınırlı değildir, geniş kapsamlı düşünülmelidir.
 - Koruma konusunda geliştirilen plan ve projelerin envanteri yapılıp, buralardan elde edilen deneyimler ortaya çıkarılmalıdır.
 - İmar planı ve koruma planı çelişkisi yoktur. Koruma kararları imar planları içinde ele alınmalıdır.
 - Mevcut projelerin uygulamaları başlatılmamalı, somut örnekler geliştirilmeli, örneğin devlet bir sokağı olsun koruyabilmelidir.
 - İstanbul, Ankara ve Göreme'nin korunmasını amaçlayan kampanyalar açılmalıdır.
 - Koruma alanları, konut üreten ve planlayan kurumlarca denetlenmeli ve "sosyal konut alanları" olarak değerlendirilmelidir.
 - Önemli eski eserlerin birer maketi hazırlanarak maket müzesi oluşturulmalıdır.
- 5- Eğitim:
- Tarih bilincinin kazandırılması için gerekli eğitim yalnızca tasarımcı ve plancıya değil her kademede ve herkese açık olmalıdır.
 - Halka tarih bilinci kazandırmanın en etkin yolu örnek yaratılmasıdır.
 - Tarihi Çevre Koruması konusunda mevcut bir bilgi birikimi vardır ama yaygın değildir.
 - Eğitim kurumlarının her kademesinde, örgün ve yaygın eğitimde, radyo, televizyon ve benzeri araçlarda kullanılarak bu konuda bilinç yaratılmalıdır.
 - Konu ile ilgili kamu kuruluşlarında tarihsel çevre bilinci yaratılmalıdır.
 - Kendi evini koruyan onurlandırılarak teşvik edilmelidir.
 - Meslek eğitimi yalnızca meslek bilgileriyle sınırlandırılmamalı, her konuda bilgi verilmelidir.
 - Eğitim için kısa vadeli ve yoğun bir kampanya açılmalı, TV., İç turizm gibi yollardan faydalanarak ve görsel malzemeye dayanan araçlarla tarihsel çevre halka tanıtılmalıdır.
 - Planlama ve Mimarlık eğitiminde eski yeni bütünlüğü ve geleneksel ile yeni malzemeler uyuşumu, "Çevreselci" yaklaşımlar verilmelidir.
 - Bu konuda bilgili olan kamu kurumları ve üniversiteler eğitim seferberliğine katılarak fönrev yüklenmelidir.

AVRUPA EKONOMİK KOMİSYONU KONUT
İNŞAAT VE PLANLAMA KOMİTESİ KONUT
VE ULUSAL EKONOMİ İLİŞKİSİ SEMİNERİ
ÜZERİNE

Selman ERGÜDEN
Y. Şehir Plancısı
Mesken Gn. Md. Yard.

Avrupa Ekonomik Komisyonu, (AEK) Konut İn-
şaat ve Planlama Komitesi, Konut çalışma gru-
bu faaliyetlerinden olan ve hazırlık çalışma-
ları yaklaşık 2 sene almış bulunan "Konut ve
Ulusal Ekonomi İlişkisi Semineri" 10-14 Mayıs
tarihleri arasında Prag'da (Çekoslovakya) ger-
çekleşmiştir.

Seminere, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Çe-
koslovakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, De-
mokratik Almanya, Federal Almanya, Yunanıs-
tan, Macaristan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda,
Norveç, Polonya, İspanya, İsveç, İsviçre, Tür-
kiye, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Dev-
letleri Hükümetleri-Temsilcileri ile Uluslararası
Kooperatifçilik Dayanışma ve Uluslararası Mi-
marlar Birliği Kuruluşları temsilcileri katılmış-
lardır.

Seminerde daha önce programlanmış olduğu üzere;

I- Konut sektörü ile diğer sektör faaliyetleri arasındaki ilişkiler,

II- Konut faaliyetleri ile Ulusal gelirin yatırılması arasındaki ilişkiler

III-Konut Politikasının sosyal etkenliği, konuları işlenmiştir.

Bu konularda daha önce raportörlerce hazırlanmış bulunan dökümanlar tartışmalara temel teşkil etmiştir.

Birinci konu için İsveç ve Sovyetler Birliği, ikinci konu için Fransa ve Demokratik Alman Cumhuriyeti, üçüncü konu için Çekoslovakya ve Danimarka hükümetleri raportörlük görevlerini seminere hazırlık aşamasından, sonuna kadar sürdürmüşlerdir. Raportörlerce hazırlanan seminer temel dökümanları yanısıra seminere, Belçika, Kanada, Çekoslovakya, Almanya, Yunanistan, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, hazırladıkları dökümanları takdim etmişlerdir.

3 konu üzerindeki seminer çalışmalarını aşağıda özetlenmiştir.

I- a) Konut Sektöründeki Belirgin Eğilimler:

1- AEK ülkelerinde genellikle yeni konut yapımı yavaşlamıştır. Buna neden olarak genellikle ülkelerdeki konut ihtiyacının sayısal olarak karşılanmış olması ve son yıllardaki ekonomik durgunluk gösterilebilir. Yeni Konut Yapımı faaliyetlerinin azalma eğilimi yanısıra mevcut konut stokunun iyileştirilmesi yönündeki çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

2- Birçok AEK ülkesinde "Konut Modernleştirme" konut sektöründe önemli ve hakim faaliyet olarak belirmiştir. Bu durum özellikle gelişmiş ve konut stoku nisbeten eskimiş olan ülkeler için belirgin hale gelmiştir. Örnek olarak İsveç ve Danimarka'da bu türden yatırımlar yeni konut yapımı için yatırımlardan daha fazladır. Planlı ekonomi ülkelerinde, Çekoslovakya ve Demokratik Alman Cumhuriyetinde bu türden yatırımlar toplam konut sektörü yatırımlarının yaklaşık %40 oranına gelmiştir.

3- Konut sektöründeki yatırımların bu şekilde nitelik değiştirmesi ekonominin diğer sektörlerinde de önemli etkilere neden olmaktadır.

b) Konut faaliyetleri ve diğer sektörlerle ilişkileri:

1- Ulusal ekonomilerde konut sektörünün önemli bir yeri olduğu muhakkaktır. Konut sektöründeki değişen faaliyet türü nedeniyle özellikle bu sektör ile diğer sektörlerin ilişkilerinin somut bir şekilde anlaşılmasının gerekliliği önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

2- Bu yönde seminerde dile getirilen hususlar özellikle istihdam konusu çerçevesinde yoğunlaşmıştır. İstihdam konusundaki bu yakın ilişki yanısıra konut sektöründeki faaliyetlerin diğer sektörlerdeki parasal ilişkilerinin de ayrı bir çalışma konusu olarak belirlenmesi üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Konut faaliyetleriyle inşaat sektörünün çoğu zaman beraber düşünülmesi, konut faaliyetlerinin genellikle yeterli seviyede özel araştırmalara bu yönde sahne olmamasına neden olduğu bazı delegeler tarafından öne sürülmüştür.

3- Konut stokunun yenileştirilmesi ve onarım faaliyetlerinin, genellikle daha çok istihdam yarattığı, inşaat malzemeleri açısından ve özellikle iş organizasyonu açısından yeni konut inşaat faaliyetlerinden farklılıklar arzettiği belirlenmiştir.

4- Konut Sektöründe parasal sorunların boyutları da artmaktadır. Birçok ülkede konut sektöründe kamu faaliyetleri ağırlıkta bulunmakta ve kamu harcamalarının kısıtlanması yönündeki son yılların eğilimi çerçevesinde konut faaliyetlerinin artması mümkün olmamaktadır.

Önemli bir konu da, kamu sektörünün yatırımları (Yeni konut inşa etmek, onarım işlerini yapmak gibi) veya kullanıcıları destekleyici rolü arasında doğan çelişiktir. Bu konu özellikle kamu elindeki konut stokunun artırılması mümkün ve uygun olmayan ülkelerde konut kullanıcılarının desteklenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

c) Politika Konuları:

1- Ulusal ekonomilerde konut sektörünün yerinin tartışılması hemen bütün ülkelerde çok aktüel bir konudur. Ancak bu tartışmanın dayandığı veriler tüm ülkelerde farklılıklar arz etmektedir.

2- Pazar ekonomisi ülkelerinde konut sektörüne temelde istihdam yaratıcı ve diğer sektörleri canlandırıcı bir rol atfedilmektedir. Planlı ekonomilerde ise boş işgücü bulunmadığından iş gücünün verimliliğinin artırılması, makina parkı ve kaynakların en iyi şekilde kullanılması konuları ön plana çıkmaktadır.

Planlı ekonomilerde konut yatırımlarının yer seçimi de, makro düzeyde önemli rol oynamaktadır. (Örneğin Sovyetler Birliği'nde bölgesel büyük gelişmelerin ele alınması gibi.)

- 3- Birçok delege konut sektöründeki faaliyetlerin sosyal yönü üzerinde durmuş, bu faaliyetlerin devam etmesinin zorunlu olduğunu, bu tartışmanın dar bir ekonomi çerçevesi içinde tutulamayacağını belirtmiştir. Birçok delege de ülkelerinde ekonomik durumda dar boğazların mevcudiyetini belirtmiş ve yatırımlarda önceliklerin ele alınmasını, konut sektörünün de bu bütün içinde değerlendirilmesinin gerekliliğini öne sürmüştür. Bu konu üzerinde iki görüşün dengeli bir biçimde birlikte ele alınmasının doğru olacağı ve gerekliliği üzerinde birleşilmiştir.
- 4- Konut onarımı ve modernizasyonu faaliyetlerinin önümüzdeki yıllarda daha da önem kazanacağı ve hem yönetici ve politika belirleyicilerin hem de inşaat sektörünün bu yeni eğilime kendilerini hazırlamalarının gerektiği ifade edilmiştir.
- 5- Özellikle pazar ekonomisi ülkelerinde inşaat sektöründe büyük girişimlerin bu duruma kendilerini uyduramadıkları, yeni konut yapımı faaliyetlerinin ele alınması yönünde çalışmaları belirtilmiş, Planlı Ekonomi ülke temsilcileri de kendi ülkelerinde de bu yönde iş organizasyonu ve teknoloji konularında sorunlar bulunduğunu belirtmişlerdir.
- 6- Konut sektörüyle ilgili olarak, arazinin daha verimli kullanılması, enerji tasarrufuna önem verilmesi, uygun yapı malzemelerinin geliştirilmesi ve planlı ekonomi ülkelerinde emeğin verimliliğinin artırılması konularının hedef olarak belirlenmesi hususları tartışılmıştır.

II- İkinci konu üzerinde çalışmalar:

a) Ekonominin genel gelişmeleri çerçevesinde konut sektörünün etkilenmesi

- 1- 1960 ve 1970'li yılların başında AEK ülkelerinde genellikle hızlı bir ekonomik gelişme izlenmiştir. Bugün için bu gelişmenin oldukça yavaşlamış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çerçevede konut ve inşaat sektöründe de geçmiş yılların canlılığı mevcut değildir. Genellikle, mevcut harcamalarda bakım onarım işlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durumun nedeni sadece ekonomik durgunluk değildir. Demografik durum, nüfus artışının çok aza inmiş olması, hatta bazı ülkelere gerilemesinin ve konut ihtiyacında nitelik olarak önemli bir aşama kaydedilmiş bulunulmasının rolü büyüktür.

2- Bu meyanda bazı genel eğilimlerin de belirtilmesinde yarar bulunmaktadır. Birçok ülkede konut ve arsa fiyatlarındaki artışlar genel fiyat artışlarının üzerinde olmuştur. Bu durumun konut yatırımlarını olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Ayrıca aile gelirindeki artışın yavaşlaması, faiz hadlerinin yükselmesi, kamuca yapılan desteğin azalması gibi konuların da bu etkilenmede rolü olmuştur.

3- Enflasyonun hızlı geliştiği ülkelerde konut alma faaliyetlerinin enflasyondan korunma amacı taşıdığı, ancak bu şekilde gelişmelerin bazen fiyat artışları karşısında konut yatırımlarının genelde azalması eğilimiyle çelişkili özel durumlar yarattığı da olmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile milli gelirlerinde konut sektörlerinin yeri üzerinde bir genelleme yapmak mümkündür. Bu oranlar nisbeten az gelişmiş ülkelerde genellikle az, nisbeten gelişmiş ülkelerde çok, gelişmiş ülkelerde dengeli bir seyir halinde ve en gelişmiş ülkelerde de gitgide azalan bir özellik göstermektedir.

4- Planlı ekonomilerde plan amaçları ile tutarlı, dengeli ve istikrarlı gelişmelerin konut sektörü içinde yer aldığı söylenebilir. Bu ülkelerde konutlarda özel mülkiyetin teşvik edilmesinde artan bir eğilimle ele alınmaktadır.

b) Konut sektörü faaliyetlerinin genelde ekonomiyi etkilemesi

1- Bütün ülkelerde, özellikle pazar ekonomisi ülkelerinde konut inşaatı faaliyetlerinin genel ekonomi üzerinde olumlu etkileri olduğu bir gerçektir. Bunlar başlıca inşaat ve konut inşaatı sektörlerinin geneldeki itekleyici, istihdam yaratıcı, bu yöndeki tasarruflar ile geneldeki dengeleyici rolleri ile özetlenebilir.

c) Konut sektörünün ulusal ekonomi ile ilişkilerinin araştırılmasında makro ekonomik modellerin kullanılması

- 1- Bir çok pazar ekonomisine sahip ülke delegesi bu türden modellerin yararlı olabileceğini öne sürmüş ancak önemli ve belirgin yetersizliklerin de bulunduğu gözden uzak tutmamak gerektiğini belirtmiştir. Model kullanılmasında geçmişin değerlendirilmesinde daha başarılı olduğunu, ancak geleceğe yönelik çalışmalarda başarı şansının azaldığı, kullanılan parametrelere hakim olunulmadığı ifade edilmiştir. Bu modeller içerisinde konut sektörünün yerinin tam bulunmadığı, kamu yatırımlarının önemli ölçüde politik kararlara göre değişiklik gös-

termesi nedeni ile bu karmaşık yapının model kullanılması ile açıklıkla izlenmesinin mümkün olmadığını görüşleri de belirtilmiştir.

- 2- Planlı ekonomi ülkelerinde bu çalışmaların çok daha kolay olduğu, amaçlar ve hedef standartlarının belirlenmesi ile optimizasyon çalışmalarının açık ve seçik olarak yapılabildiği ifade edilmiştir.
- 3- Bu konudaki tartışmalar sonucunda, AEK ülkelerindeki çok çeşitli ekonomik durum ve sistem özellikleri nedeni ile daha bariz genellemeler yapılamayacağı, ancak bu konulardaki çalışmaların geçmişte yeterince ele alınmamış olduğunda görüş birliğine varılmıştır.

III- Üçüncü konu üzerindeki çalışmalar:

- 1- Raportörlerce hazırlanmış olan dökümanların takdiminde, planlı ekonomi ülkelerinde konut ihtiyacının karşılanması hususunun planlı gelişmenin temel öğelerinden birisi olduğu ve belirlenen amaçlar ile uygulamaların bir bütün teşkil ettiği ifade olunmuştur.

Bu yaklaşımda konut ihtiyacının sosyal yönü ile tanımlanması ve en ussal yöntemlerle karşılanmasının ilke olarak benimsendiği belirtilmiştir.

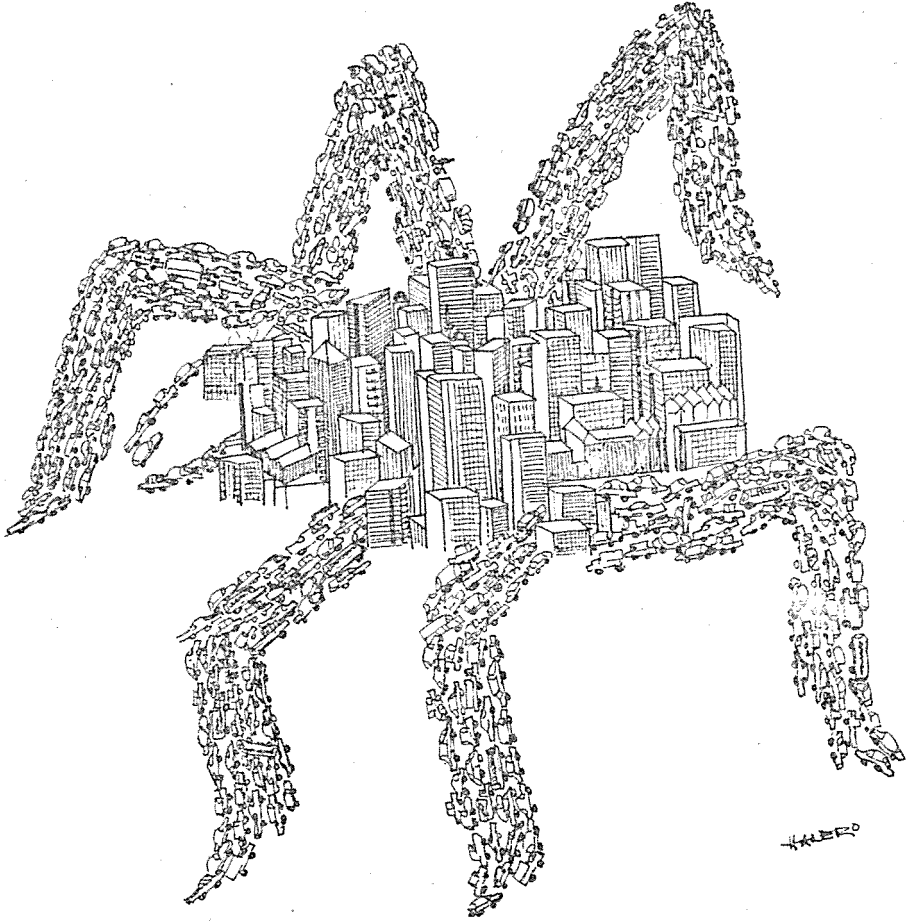
- 2- Konut politikasının sosyal açıdan tesirliliği kavramını tün üretim ve tüketim aşamaları içerisindeki karmaşık ilişkileri çerçevesinde değerlendirebilmenin oldukça güç olduğu, bunun için tüm sosyal ve ekonomik fayda ve maliyetleri içeren, kapsamlı yöntemlerin geliştirilmesinin gerekliliği üzerinde birleştirilmiştir.
- 3- Konut konusunun genelde ve sonuçta ilgili bütün hususların birleşiminde taşıdığı sosyal açıdan etki ile, konut politikasının uygulanmasındaki araçların belirli etkilerinin karıştırılmaması gerektiği ve planlı ekonomilerde özellikle bu iki konu arasında uyumsuzlukların doğmamasına çalışıldığı, plan araçlarının belirli dönemler için önem taşıdığı, ve genelde sonuç durumlarının en önemli husus olduğu belirtilmiş, planlı ekonomi ülkeleri delegelerinin bazıları, konut konusunun sosyal açıdan büyük önem taşıdığını ve daha ağırlıklı bir biçimde ele alınmasının gerekliliği yönünde görüş birdirmişlerdir.
- 4- Konutun sosyal faydalarının büyük ölçüde devlet desteği ile geliştirilebileceği, öte yandan yaşayanların gelir düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğu ifade edilerek, planlı ekonomi ülkelerinde fertlerin katkısı ve devlet des-

teğinin uyum içerisinde tutulmasının amaçlandığı bu beraberliğin inşaat, işlah, yönetim, konut çevresi gibi konuların tümünde gerekli olduğu belirtilmiştir.

- 5- Konut talebi ile yenileştirme ve işlah yönündeki gelişmelerin konut sektöründeki faaliyetlerde nitelik ve nicelik değişikliklerine neden olduğu, konut politikalarında bu değişikliklerin sosyal açıdan etki üzerindeki tesirlerinin de düşünülmesi gerektiği ifade olunarak geneldeki tüm yaklaşımlarda iyi konut şartlarının fertler üzerindeki üretimi artırıcı niteliğinin hesaplara katılmadığı, oysa sağlıklı konutlarda yaşayanların verimlilik açısından çok daha yararlı oldukları ve genelde ekonomik açıdan da büyük verimliliklere neden olduğu belirtilmiştir.
- 6- Pazar ekonomisi ülkelerinde konut sektöründeki dengelerin son yıllarda gelişen enflasyon nedeni ile bozulmaya yüz tuttuğu, fiat istikrarı, mali destekleme, kira konutlarında sorunların çıktığı ifade edilerek, konut sektöründeki genel kamu desteğinin gelir dağılımı ve sosyal adalet anlayışı içinde olumlu sonuçlar vermekte olduğu ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenerek, desteklerin yoğunlaştırılmasının daha uygun bir yöntem olacağı, konut sektöründe politikaların pazar ekonomisi ülkelerinde kişilerin refah ve güveni için çok önemli bir husus olduğu ifade edilmiştir. Bir çok delege kendi ülkelerinde konuya nasıl yaklaşıldığını aktarmış ve vergilendirme sistemlerinde konuya ilişkin önlemlerin alınabileceği belirtilmiştir.

- 7- Bütün AEK ülkelerinde konut sektörünün finansmanı yönünden çalışmaların yapıldığı, özellikle enflasyon hızının yüksek, ekonomide gelişmenin yavaşlamış olduğu ülkelerde önemli yasal düzenlemelerin yapılmakta olduğu (Türkiye) aktarılmıştır.
- 8- Konut sektöründe mobilitenin az olması nedeni ile birçok ülkede sorunların olduğu ve konut stoku ile ihtiyacın tam uyum içinde ele alınamadığı, örneğin büyük konutların küçük ailelerde, birçok konutun ihtiyaç bulunmayan yörelerde olması gibi hususlar dile getirilerek, yeni konut yapımında bu gibi eksik ve uyumsuzluklara karşı önlemler alınabileceği belirtilmiştir.

Kent merkezlerindeki eski konut stokunun yenileştirilmesi yönünde kamu kaynaklarının seferber edilmesinin, bu kaynaklar kanalı ile yeni konut yapma imkanı varken bu şekilde kullanılmalarının çok uygun bir politika olmayacağı ve bu türden yenileştirmelerin ferdi katkılarla karşılanmasının daha doğru olacağı görüşünde bütün delegeler birleşmiştir.

PLANLAMA ÇALIŞMALARI

NORVEÇ

Işın SUN
Ercüment ŞAHİN

AÇIKLAYICI NOT:

Norveç: İdari olarak bölünüş:

- Ülke: 32300 Km kare, Nüfus: 4 milyon
- Eyalet: toplam 19 tane, ortalama büyüklük: 17047 Km², ortalama nüfus 206315
- Belediyeler: 455 adet, 729.5 Km², nüfus 88281 kişi (Sayılar ortalamadır.)

KAYNAKÇA

- Survey of Norwegian planning Legislation and Organization (Ministry of Environment)
- Norway-H.A.SUNDH (Norwegian Building Research Institute, Oslo), ECE/HBP/9

GİRİŞ

32300 km². lık ülke büyüklüğü ve 4 mil.nüfusu olan Norveç, idari birim olarak 19 eyalete bölünmüştür. Bu eyaletlerin ortalama büyüklüğü 17047 km². ortalama nüfusları da 206315 kişidir. Ülkede 455 adet belediye bulunmaktadır. Bir belediye de ortalama 729,5 km². alan ve ortalama 88.281 kişilik nüfus büyüklüğüne dönük olarak çalışmaktadır.

Topografya, iklim, nüfus dağılımı ve benzeri özellikler ve bunlardan doğan gereksinimler Norveç'te diğer Avrupa ülkelerinden farklı bir planlama sisteminin oluşmasını zorunlu kılmıştır.

Norveç'te planlama ve planlama hukuku tek bir yasada toplanmış olup, bu yasa genelde

zorlayıcı değil, tavsiye edici bir özellik taşımaktadır. Uygulayıcı durumda olan Belediyeler, Maliye Bakanı'nın onayını alarak yasanın etkilerini, tüzük ve talimatnamelerle azaltma veya çoğaltma yetkisine sahiptirler. Genelde yasa 3 tip plan tanımlamaktadır.

- . Ulusal Plan
- . Eyalet Planı
- . Belediye Genel Planı

Belediyeler Genel Planı ve Eyalet planı politik açıdan önemlileri olup, politik ve mali otoritelerle koordinasyon içinde sağlanmaktadır. Genel plandan, Belediye Konseyi, Eyalet planından Eyalet Konseyi sorumludur.

Yasanın ana özelliklerini şu şekilde özetleyebiliriz:

- . Yasa tüm Ülkede ve büyüklüğüne bakılmaksızın her Belediye için geçerlidir.
- . Tüm Ülkedeki arazi kullanımlarının görüntüsünü veren genel planlar için hazırlanan yatırım programının ana özelliklerini gösterir.
- . Genel plana tamamlayıcı görev vererek, Belediyelere inşaata açılacak alanlar için detaylı yerel planların hazırlanmasını sağlar.
- . İki ve daha fazla belediye alanını kapsayan birleşik planlama durumlarında hazırlanacak Genel ve Yerel planlar Belediyeler arası planlara dayandırılır. Bu planlar eyalet planı ile Belediye Genel planları arasında bir özellik taşımaktadır.
- . Yasa Bölgesel işbirliğini zorunlu tutmaz, ancak gerekli durumlarda bu işbirliğini sağlamak üzere Belediyelere yetki verir.
- . Yerel Planlar, 1/5000- 1/2000 ölçekli olup, yasal olarak bağlayıcıdır.
- . Genel planlar (1/5000- 1/10000 ölçekli) ve Belediyelerarası planlar (1/5000-1/50000 ölçekli) tavsiye edicidirler.
- . Bakanlıkça uygun görülen hallerde, iki ve daha fazla eyalet'in işbirliği sağlanır.

PLANLAMA KADEMELERİ

- . **ULUSAL PLAN** Merkezi planlamanın, ekonomik ve politik amaçları ile bunlara ulaşmada kullanılacak araçları belirler. Ulusal planı hazırlayanların görevleri, Ülkedeki planlama birimleri ile merkezi yönetim arasında birlik sağlamak, Bakanlıklar arası işbirliğini gerçekleştirmek, planlama eyleminin daha etkin olması ve kamu aktivitelerinin yerine getirilmesi için gerekli olanakları geliştirmek olarak özetlenebilir. Norveç'te Milli Fiziki plan yapılmakta olup, ulusal plan ekonomik ve sosyal niteliklidir.
- . **EYALET PLANI:** Doğal kaynakların kullanımı, ekonomik büyümenin ve ekonomik refahın sağlanmasındaki diğer problemlerin çözümlenmesinde Devlet, Bölge ve Belediye planlarının koordinasyonunu sağlayan geniş kapsamlı bir planlamadır.

Eyalet planı, Deniz ve su kaynaklarının, arazi kullanımı, tarım ve orman alanları, trafik arterleri ve diğer ulaşım kolaylıkları ile ilgili detaylı kullanım ilkelerini belirler, nüfus gelişimi ve yerleşim ilkeleri hakkında amaçları belirler, kaynakların planlı kullanımında, ülkede uygulanması gereken kamu girişimlerinin (yollar, limanlar, havalimanı, enerji, su arzı

ve benzeri kamu yatırımları) genel değerlendirilmesini yapar.

Bu ana başlıkların altında yer alan **Belediyeler arası plan**, arazi kullanımı ile iki ve daha fazla belediyenin ortak istekleri için yapılan geniş kapsamlı planlardır. **Belediye Genel Planları** ise, Belediye sınırları içindeki arazi kullanımı ile kamu çıkarları ve toplumsal kolaylıkları belirleyen, Belediyenin bütün problemlerinin çözümü için hazırlanan planlardır. Belediyeler arası planların temeli üzerine geliştirilir. Genellikle önemli Alanlar üzerine ağırlık verilir. Amaç, Belediyenin gelişim eğilimlerini uygulanabilir bir programa sokmak ile 5-10 yıllık yatırım ve bütçe programlarını geliştirmektir.

(DETAY) **YEREL PLANLAR İSE**, Belediye sınırları içindeki çeşitli kısımların detay planlama kararlarını içeren yasal dökümanlardır. Bu planlar 1/2000 - 1/5000 ölçeklidir. Prensibte yerel planlar, Belediye genel plan bazı üzerine geliştirilir. Fakat bir çok Belediyenin genel planı hazırlanmadığı için bu seviyede alınmış olması gerekli kararlar yerel planın hazırlanması sırasında geliştirilmektedir.

PLANLAMADA KARAR VERME SÜRECİ:

ULUSAL SEVİYEDE PLANLAMA ORGANİZASYONU: Uzun dönemli yatırım planları ilgili Bakanlıklar tarafından aynı alanla ilgili diğer kuruluşların yardımı ile hazırlanır. Son yıllarda uzun dönemli program ve bütçelerin hazırlanmasında, önemli rol oynayan özel planlama ve gelişme bölümleri birçok bakanlıkta kurulmuştur. Ayrıca Merkezi Yönetimin parçası olarak planlama işlerini yürüten özel komiteler, devlet kuruluşlarına sekretarya olarak hizmet vermektedir. Bu planlama birimlerinin faaliyetlerini koordine etmek Norveç Parlementsunun görevi kapsamındadır. Hükümetin bu sorunlarla ilgili çalışmalarına yardım etmek için bu planlama çalışmaları ile ilgili Bakanlıkların yüksek dereceli temsilcilerinden oluşan "Bakanlıklar arası Koordinasyon Komitesi" bulunur. Buna "Kaynak İdaresi, Çevre sorunları ve Bölge Planlama için bakanlıklararası Esgüdüm Komitesi" de denmektedir. Bu komite, Ulusal planlama, Ulusal planlamanın reorganizasyonu, bütçeler ve projelerin gerçekleşmesindeki sorunlarla ilgili çalışmadan yükümlüdür. Komite kararları tavsiye edici nitelikte olup, Hükümete danışmanlık yapar.

Fiziki ve ekonomik planlamada sorumlu olan Çevre Bakanlığının planlama açısından çift işlevi vardır:

Ulusal ve Eyalet planlarının hazırlanması çalışmalarında görev alır. Kentleşme ve yerleşme biçimlerinde ortaya çıkan sorunların çözümünü amaçlayan çabalarla ilgilenir.

EYALET DÜZEYİNDE PLANLAMA ORGANİZASYONU:Eyaletteki en büyük politik otorite Eyalet Konseyidir. Bu konsey 1974 den beri o eyalet sınırları içindeki halk arasından yapılan seçimlerle oluşmaktadır. Konsey yürütme kurulu konsey üyeleri arasından, üye sayısının 1/4'ü kadar ve 15'i geçmemek şartıyla seçilir. Eyalet Valisi devlet temsilcisi olarak görev yapar. Eyalet yönetiminde planlama ile ilgili görevleri yerine getiren kuruluş "Eyalet Planlama ve Geliştirme" bölümüdür, ve Eyalet Konseyi Başkanına bağımlı olarak çalışır. Bu bölümde ücretleri Eyalet Yönetimi tarafından ödenen 6-7 devlet danışmanı görev alır. (Yasal, doğal-koruma, rekreasyon, geliştirme danışmanları, vb.)

Bu bölümün görevleri:

- İmar yasası ile Eyalet konsey başkanlarına yüklenen görevlerin yerine getirilmesine yardımcı olmak,
- Özellikle Eyalet için gelişme planı hazırlamak ve yönetmek,
- Kamu yatırımlarının koordinasyonunu sağlamak, özel yatırımlar ve Eyalet'deki yerleşme biçimleri ile uyumlu bir biçimde ekonomik gelişmeyi güçlendirmek,
- Planlama ve geliştirme faaliyetleri için gerekli olan mali kaynakları sağlamak,
- Bölge haritalarını hazırlamak.

EYALET PLANININ HAZIRLAMA SÜRECİ

Eyalet yönetimi, Eyalet planının hazırlanmasından sorumludur. Eğer Eyalet Konsey Yürütme Kurulu, Eyalet planının hazırlanmasından gerekli olduğu kanaatine varırsa, bunu Çevre Bakanlığının görüşü ile birlikte kesinleştirir. Böylece Bakanlığın Eyalet hakkındaki görüşleri ortaya çıkar ve burada önceliklerin gerekli olduğunu, bunlar için gerekli şartları ileri sürebilir.

Taslak plan önce o bölgedeki belediye konseylerinin görüşlerine sunulup benimsendikten sonra Eyalet konseyi taslak hakkında oylama yapar, kabul edildikten sonra Bakanlığa gönderilir. Bakanlık planın uygun olduğunu veya daha henüz olgunlaşmamış olduğunu belirterek bakanlık görüşünü bildirir ve eksiklerin tamamlanmasını ister.

BELEDİYELER ARASI PLAN

Bir bölgedeki birkaç Belediyeyi ilgilendiren bir planın hazırlanmasında ilgili belediyelerin temsilcilerinden oluşan bir komite görevlendirilir. Belediyelerin dahil olduğu Eyalet konseyi Belediyeler arası bir planlama çalışmasının başlatıldığını Bakanlığa iletir.

Seçilen komite tarafından hazırlanan Taslak Plan önce Belediye, sonra Eyalet Konseylerine sunulur. İncelendikten sonra Belediyeler arası planda gerekli değişiklikler yapılır. İlgili Belediye ve Eyalet Konseylerinde oylanır ve olandıktan sonra Eyalet yöneticileri tarafından Bakanlığa gönderilir.

BELEDİYE GENEL PLANI

Her Belediye ekonomik ve fiziksel Planlarını kendileri hazırlamaktadır. Belediye Konseyi planın hazırlanması için üyeleri arasından bir komite seçer. Ayrıca Uzman kişiler de Belediye Konseyinin üyesi olmasa da komitede çalışmak üzere tayin edilebilir. Yalnız bu kişilerin oy verme hakkı yoktur. Genel Plan Komitesi olarak tanınan bu komite'nin görevleri, Genel Planın hazırlanması ile sınırlanmıştır. Fakat oluşacak tadilatlarla sorumluluk yine bu komitededir. Planın uygulanmasından ise Yapı Komisyonu olarak adlandırılan ayrı bir komisyon sorumludur. Bu komisyon 6 üyeden oluşur ve politik olarak seçilmiş bir yapısı vardır. Genel planın taslağının hazırlanması sırasında Belediye halkın görüşünü alır ve taslağın bu görüşe uygun olmasına çalışılır.

Komisyon tarafından incelenen taslak daha sonra Belediye Konseyinin onayına sunulur. Onaydan sonra plan, Eyalet Yönetimine ve Bakanlığa gönderilir. Bakanlık tarafından da incelenen plan Belediyeye gönderilir ve uygulamaya geçilir.

Planlama sürecine halk katılımı, planın ilk aşamasında taslak plan üzerinde olur. Planın halka sunulacağı, belediyenin en çok okunan iki gazetesine verilen ilanla açıklanır, müracaatlar Belediye yapı komisyonunca (Eyalet planında, doğrudan vali) değerlendirilir.

Tüm Planların uygulanması ve gerçekleştirilmesi için gerekli olan mali kaynak Hükümet tarafından çıkarılan Bonolarla sağlanır. Mülk sahibi vergisini para olarak verme yerine, Bono alır ve bir süre elinde tutar. Böylece Belediyeler sürekli borçlar bularak büyük arazi kamulaştırmaları yapabilmektedir.

İMAR PLANI İHALELERİNDE YÜKSEK ORANDA KIRMA OLAYI SÜRÜYOR

Eylül ayında İller Bankası tarafından 2 kent merkezi ile 10 kasabanın İmar Planı yapım işi ihaleye çıkartıldı. 1 adedi "A", 3 adedi "B", 1 adedi "D", 2 adedi "E" ve 5 adedi de "F" grubundan ihaleye çıkartılan işler için 33'ü kent plancısı, 11'i mimar 44 imar planı yüklenicisi başvuruda bulundu. Tek kişi tarafından başvuruda bulunulan işlere ait sözleşmeler İller Bankası Müdürler Kurulu tarafından onaylanmazken, (diğer) 12 işin tümünü kent plancıları aldı.

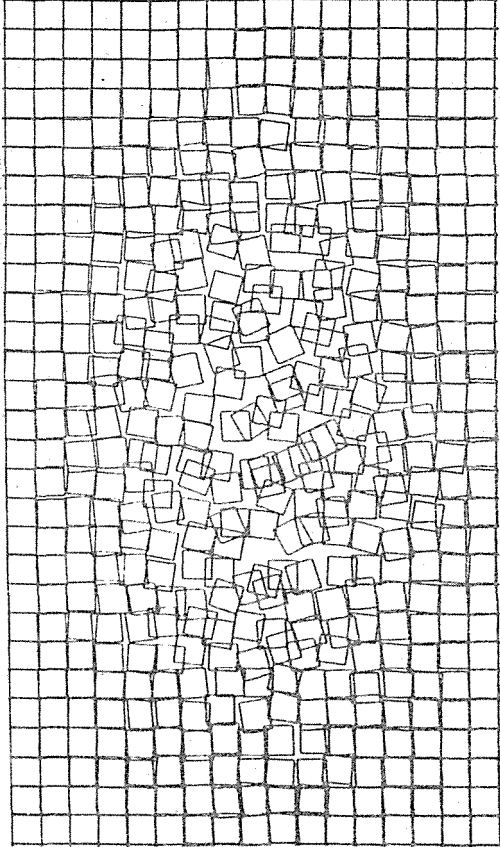
Kırma oranları yine üst grumlarda az (% 7-9), alt grumlarda ise yüksek düzeyde idi (ençok % 89). Alt grumlardan özellikle "F" grubunda görülen yüksek düzeyde kırmaların ve yükleniciler arası sürtüşmelerin uzun bir süredir "E" ve "D"

gruplarına da kayması; bunun yanısıra "F" grubunda yapım giderlerinin altında gerçekleşen ihale bedelleri, bu iş dalındaki karanlık tablonun sürdüğünü kanıtladı.

Alt grup imar plancılarının tümü kendilerini ikinci elden imar planı yaparak ya da başka yollardan finanse ederken, çoğu mimar olan ve imar planlarının yarışma yolu ile elde edildiği dönemde üst grumlara çıkmış imar planı yüklenicilerinin ise önemli bir bölümü işlerinde genç ve alt grumlarda yer alan kent plancılarını kullanmaktalar. Bu ortamda, en azından 10 yıldır tartışılmakta olan, imar planı ihale sisteminin değiştirilmesi konusu, kaçınılmaz olarak bir karara bağlanmalıdır.

EKİM 1982'DE İLLER BANKASI'NCA İHALE EDİLEN İMAR PLANLARI

GRUP	KENT	KEŞİF BEDELİ	BAŞVURU SAYISI	KESİNLEŞEN BEDEL	KIRMA ORANI
A	DIYARBAKIR	16.165.195.-TL	1	14.950.000.-TL	7
B	AYDIN	10.612.530.-TL	2	9.850.000.-TL	7
B	Seferihisar (İzmir)	2.548.783.-TL	1	2.320.000.-TL	9
B	Fethiye (Muğla)	1.890.366.-TL	1	1.720.000.-TL	9
D	Simav (Kütahya)	2.053.847.-TL	6	733.550.-TL	64
E	Akkuş (Ordu)	1.209.514.-TL	4	475.000.-TL	61
E	Erciyes (Kayseri)	1.551.757.-TL	5	330.000.-TL	79
F	Gökçedere (Gümüşhane)	1.043.504.-TL	6	980.000.-TL	6
F	Kale (Denizli)	1.349.479.-TL	6	149.000.-TL	89
F	Karaoğlanlı (Manisa)	675.216.-TL	4	318.750.-TL	53
F	Sasallı (İzmir)	1.043.504.-TL	5	495.000.-TL	53
F	Yeşilbük (Gümüşhane)	1.004.186.-TL	3	938.500.-TL	7

Kürşad Arıgümüş
Ali Rıza Gülerman

Son bir kaç ayın gazete haber başlıklarına baktığımızda dikkatimizi çeken konuların başında "İmar Affı" geliyor. Danışma Meclisinde 43 red, 19 çekimser oya karşın 71 oyla kabul edilen İmar Affı Yasa Tasarısı MGK'ca da aynen kabul edildiği takdirde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girecek. DM'de tasarı görülmüden önce gazete başlıkları daha çok yasa tasarısının çıkması yönündeki görüşü savunurken;

yer yer de olsa Boğaziçindeki yapılar, gecekondular ve yapsatçı çelişkileri içinde konuya bakan kalemlerle de karşılaşıldı. Yasa tasarısına ilişkin eleştiriler daha çok konu hakkında birikim sahibi misafir kalemler aracılığı ile yapıldı. Bu konudaki eleştiriler yaklaşımların ne kadar haklı olduğu, tasarının DM'den geçtikten iki gün sonrasının gazete haberlerinden anlaşıldı. Bu yasanın yaratacağı pazardan pay almak üzere "iş takip büroları"nın İstanbul'da kurulduğu ve bu pazarda dönecek yaklaşık parasal büyüklüğün ne olacağı 18.12.1982 günlü Cumhuriyet Gazetesinde yayınlandı. Bu olguyu diğer kentlerimizdeki benzerlerinin izleyeceği anlaşılıyor.

- İmar Affı ve hisseli yapılar (9/12-Hürriyet)
- Kaçak yapılar devada affedilmemeli (22/11-Güneş)
- Boğazdaki kaçak yapılar af dışı kaldı (8/12-Güneş)
- Bakan Samsunlu Açıkladı: "İmar Affı ile bir yara daha sarılacak" (9/12-Hürriyet)
- Kaçak yapılar mahkeme kararı olmaksızın yıktırılabilir (10/12-Cumhuriyet)
- İmar Affından sonra yapılacak kaçak binalar yıktırılacak (10/12-Milliyet)
- İ.İ. Bakan Samsunlu'nun Cumhuriyet'e demeci: 550 bin konut af bekliyor. (10/12-Cumhuriyet)
- Hacer Hamamın gecekondusu ile Müteahhit Osman'ın milyonluk daireleri İmar Affı bekliyor. (11/12-Güneş)
- İmar Affı için cezalar belli oldu. (13/12-Güneş)
- İmar Affı bugün oylanıyor. (13/12-Hürriyet)
- Konut sorununun çözümünde bir umut daha mı sönmüyor? (13/12-Güneş)
- İmar Affı çıktı. (14/12-Güneş)
- Cezasını ödeyen kaçak yapıya ruhsat verilecek (14/12-Cumhuriyet)
- Af kapsamı çok geniş bulundu/Genç: "İmar Affıyla kıyıları elden gidiyor/ Gecekondular da sevinç/Harçlar peşin cezalar taksitle ödenecek (14/12-Güneş)
- İmar Affı dışında kalan yerler ve bölgeler. (14/12-Günaydın)
- İmar Affı Meclisten geçti (14/12-Hürriyet)
- 2,5 milyon konutun yararlanacağı İmar Affı DM'de kabul edildi. (14/12-Bulvar)
- Bir çok formaliteyi de beraberinde getirdi. DM'den sonra geçen İmar Affına şimdiden tepkiler başladı (15/12-Cumhuriyet)
- İmar Affı kapsamına girebilmek için başvuru masrafı 8 bin lira/İmar Affı için "İş-takip" büroları açılmaya başlandı. (18/12-Cumhuriyet)
- İmar Suçu Bağışlanabilir mi? (Prof. Dr. Keleş 22/12-Cumhuriyet)
- Gecekonudandan gelen pratik öneri: "Arşamızı alın apartman yapın" (25/12-Güneş)

İmar Affı yanısıra, Toplu & Konut Fonunun yeterli büyüklüğe ulaştırılmamasının yarattığı sorunlar gazetelerin rağbet ettikleri konulardı. 1982 yılı için 24 milyar TL ayrılması planlandığı halde Aralık başına kadar 6.5 milyar TL olarak fon gerçekleşince konut kooperatiflerinin Bakanlığa tepkileri büyük oldu. İlgili Yasa gereği yaklaşık 100 milyar tahsisi olan fonun gelecek sene içinde, enflasyon oranıyla birlikte düşünüldüğünde, yeterli olamayacağı söylenebilir. Tartışmalar artık Toplu Konut Yasasının işleyip/işlemeyeceği noktasına geldi.

Olgunun diğer bir ilgi çekici yönü de yan etkilerinin başlamış olmasıydı. Toplu Konut Yasasında ön görülen konut kredilerinin sağlanamaması üzerine Karabük'te 1300 işçinin işten çıkarıldığını 1.12.1982 tarihli Güneş Gazetesinden öğrendik. Kredilere bel bağlayan kooperatiflerin zor durumda kaldıklarını yazan haber başlıkları gazetelerden hiç eksik olmadı. Öyle görülmüyor ki, Toplu Konut Yasası önümüzdeki sene de güncelliğini koruyacak.

- . İmar ve İskan Bakanı Ahmet Samsunlu: Toplu Konut Ödenegi kağıt üzerinde kalmamış!" (23/11-Bulvar)
- . Toplu Konut Fonuna ancak 6 milyar ödenek kondu (24/11-Bulvar)
- . Toplu Konut Yasasında öngörülen Konut kredisi tahsisi yapılmadığı için Karabük'te 1300 işçi işten çıkarıldı. (1/12 - Güneş)

- . Almanya'daki işçilerimiz konut kredisinden yararlanabilecekler (1/12-Bulvar)
- . Konut kooperatiflerinde bir facia yaşanıyor. (1/12-Bulvar)
- . Toplu Konut yapan müteahhitler kredi borç kışkacına girdi. (7/12-Güneş)
- . İ.İ.Bakanlığı yetkililerine göre "Bütçedeki bu ödenekle Toplu Konut Kanunu uygulamalarına daha on yıl başlanamaz" (15/12-Bulvar)
- . Toplu Konut Kredisine bel bağlayanlar zor durumda (25/12-Bulvar)
- . Toplu Konut Kredisine

- . Toplu Konut Kredisine bel bağlayanlar zor durumda (25/12-Bulvar)
- . Maliye Bakanlığı toplu konut fonuna 1.5 milyar lira ödenek verdi. (13/12-Bulvar)

Çevre kirliliğine ilişkin olarak Kış ayları gazetelerin konu bulmakta hiç sıkıntı çekmedikleri aylar oldu. Özellikle Ankara ve hava kirliliği ve Çevre Müsteşarlığı'nın hava kirliliğini önle-

me programı çerçevesinde birlikte sürdürdükleri denetim ve uygulamalar konusunda gazete haberlerine rastlandı. Mevsim ortalamalarının kamu oyunda çok başarılı olduğu kanısını yarattı. Bu yıl da "palyatif" önlemlerle vakit geçirilerek temel çözümlere ait haberler, ilkbahara kadar basının ilgisini çekmeye devam edecektir.

İstanbul ve İzmit'e hükümet yetkililerinin çeşitli vesilelerle yapmış oldukları ziyaretler çevre kirliliği konusuna bir kez daha eğilinmesine neden oldu.

- . Ankara Valiliği kademeli uyarı planı yayınladı: Soba ve kaloriferler günde en fazla 6 saat yakılacak (10/12-Cumhuriyet)
- . "Başkent'in Kara Örtüsü" başlıklı bir dizi makale, Fatih Güllapoğlu imzası ile Kasım ayı ortalarında Cumhuriyet Gazetesinde yayınlandı.
- . Ulusu: İzmit Körfezi'nin temizlenmesine kamu kuruluşlarından başlanacak.
- . İşyerleri taşınmadan Haliç'i temizlemek olanaksız (18/12- Cumhuriyet)
- . Başbakan Ulusu İzmit'te incelemelerde bulundu: Çevre Kirlenmesi önenecek" (18/12-Cumhuriyet)
- . Çevre Kirliliğinin Müsteşarlığı var ama kanunu yok. (22/8-Bulvar)
- . Kaloriferli evlerde sıcaklık 20 dereceyi geçmeyecek. (25/12-Bulvar)

Deprem konusunda 14.12.1982 tarihli Cumhuriyet gazetesinde önemli bir haberle karşılaştık. "Türkiye'de önemli bir deprem olabilir" başlığını taşıyan haberde Türkiye Deprem Araştırma Enstitüsü Bşk. Oktay Ergünay dikkati çeken açıklamalarda bulunuyordu. Daha sonra Yemen ve Afganistan'daki deprem haberleri savı gücendiriyordu.

Basında göze çarpan diğer önemli haber başlıkları şunlar oldu:

- . Konut maliyetleri son 17 yılda 46 kat arttı. Her 100 konuttan 22'si gecekondu (1/9-Cumhuriyet)
- . Konut sorununun böyle bir bütçeyle çözümlenemeyeceği savunuldu. İ.İ. Bakanı Samsunlu Bakanlığında personel erozyonu var" (24/11-Milliyet)
- . Ankara Belediye Bşk. Önder uyardı: Temel ruhsatı almadan yapılan binalar kesinlikle yıkılacak. (1/12-Güneş)
- . Büyüyen konut açığı bilim adamlarını endişelendiriyor. (2/12-Bulvar)

- "Konut Açığı Sömürüsü" adlı bir dizi yazı, Levent Evrim imzası ile Güneş Gazetesinin Aralık ayı başlarındaki sayılarında yayınlandı. İki günde 25 Milyon: İstanbul'da park yasağı olmayan yerlerde aylık abonman kartı ile park uygulaması başladı (3/12-Cumhuriyet)
- Türkiye "Bina Yalıtımı" konusunda dört "İklim Bölgesine" ayrıldı. (9/12-Bulvar)
- İ.İ. Bakanlığı ürettiği yapı elemanlarını piyasa verecek (14/12-Cumhuriyet)
- Yarım kalmış konutlara durduk yerde 50 milyar lira bindi. (15/12-Güneş)
- Asgari ücret raporundaki kira harcaması 830 lira (15/12-Cumhuriyet)
- Vali Gönül: Ankara'nın her yıl 50 bin konuta gereksinimi var. (19/12-Cumhuriyet)
- TMMOB Başkanı: "Kentlerde yapılaşma politikası değiştirilmelidir."
- Kat Mülkiyeti Yasasında değişiklikler: Yönetim giderlerini geciktiren tazminat ödemek zorunda (20/1-Cumhuriyet)
- İstanbul Belediye Bşk. Tırtıl: "İş adamları 19 üst geçit yapacak. (24/12-Güneş)
- Bakanlar Kurulu kararı ile Ankara genişledi. Ankara Belediyesinin sınırları yeni kentsel gereksinimleri karşılamak amacıyla büyütüldü ve Belediye Şube Müdürlükleri yeniden düzenlendi. (3/12-Güneş)
- 27.12.1982 tarihli Milliyet Gazetesinin Düşünenlerin Düşünceleri sütununda İlhan Tekeli'nin "İmar Affı, İmar Bürokrasisi ve Reform" başlıklı yazısı yayınlandı.

Prof.Dr.İlhan Tekeli'nin "Yedili Modeli"nde (x) ülkemizdeki konut sektörü için geliştirdiği sistematik yaklaşımındaki bulguları, doğruları içerikte gazete haberleriyle karşılaştık.

- İstanbul'da 5857 kat satış umuduyla kiraya verilmiyor. (14/12-Günaydın)
- Sosyal konut diye başlandı fiatı 11 milyona çıktı. (20/12-Güneş)
- Beklenmedik fatura (20/12-Hürriyet)
- Konut'mu, Oyun'mu (Oktay ekşi (21/12-Hürriyet)
- 30 bine yakın müteahhit var daire yapan yok. (24/12-Güneş)

(x)4-5-6 Kasım 1982 6. Dünya/ Türkiye Şehircilik Kutlamalarına İlişkin Kollekyum ve Paneldeki konuşmaları 30.11.1982 günü yapılan "Şehirleşme-Planlama-Toplu Konut İlişkileri" panelindeki konuşmaları ile Kent-Koop'un yayınladığı Konut-81 adlı yapıttaki makalesinde açıklamıştır.

Basından başlıklı incelemeyi, Nokta-İnsanlar adlı haftalık aktüel derginin 12-18 Kasım 1982 tarihli 40. sayısındaki yazıyla noktalamak yerinde olacak. Turgut Özel'dan "Cızz"lar ve yasaqlar, başlığını taşıyan söyleşiden şehir plan-cılarını ilgilendiren bazı önemlialıntıları aktarmakta yarar var:

..."Yeni İstanbul'lu Özel'dan kentleşmeyi, gecekondulaşmayı, ulaşım sorunlarını nasıl gördüğünü anlatmasını istiyoruz. "Ben" diye başlıyor Özel... vaktiyle, şehirleşme konusunda epey alakalanmışım. Planlama'da iken özel olarak incelemiştim... Şehirleşme, demokratik yaşamın oturmasıyla başlamıştır..."

"... Şehirleşme ekonomik hadisedir. Yalnız şu var ki öyle ekonomik bir veriler getiriyorsunuz ki, adam köyden pek gelemiyor. Yani şehirde bir gelişme olmadıktan sonra nasıl gelebilin..."

"... şehirler pahalı olmalı..."

"... Birinci Boğaziçi Köprüsünün yapılmasında epey emeği geçtiğini söyleyen Özel, İstanbul trafiğinin ikinci köprü ile çözüleceğine yürekle inanıyor."

"İlkinde epey emeğim geçti. Finansmanı temin etmek için Müşterek Pazarla, Avrupa Yatırım Bankası ve Japonya ile görüşmelere gittim. O zaman çevre yolu sisteminin planını Nazım Plan Bürosu ile görüştük. Baktık ki ev ruhsatları gibi bu iş için de kolay kolay çıkmayacak. Müşavir mühendis tutuldu, ekipman yapıldı. Şurası yok şeymiş, tarihi bölgeymiş diye aldırmandan köprü yapımına geçildi. Bir de o zamanlar Anıtlar Kurulu vardı her şeyi karıştıran. Bugün ilk köprü'nün parası ile İstanbul'un girişleri yapılmaktadır."

... ikinci köprü'nün parası çıkarılır. Hatta %50'si halka iştirak yolu ile devredilip üçüncü köprü'nün finansmanı bile temin edilir".

Bu söyleşi nedeniyle insan ister istemez sosyo-ekonomik planları hazırlayanlarla, fiziki planları hazırlayanlar arasındaki çelişkinin ulaştığı boyutu düşünüyor.

31.12.1982

tmmob
şehir planlama
mimar ve mühendisleri
odası

HABER
BÜLTENİ

Adres: Konur Sok. 4/2
Yenişehir - ANKARA

gideceği yer :

TMMOB Şehir Planlama Mimar ve Mühendisleri Odası Yayın Organı
İlan Koşulları : Sütun CM'si : 175 TL 1/2 Sayfa 7500 TL
Tam sayfa 14500 TL. Yayın ve Kültür Faaliyetleri İlanlarında
% 20 indirim yapılır.

4 Ocak 1983

Baskı: EKONOMİST OFFSET TESİSLERİ Tel: 18 37 31